

No 2070

Görüşler

A D A N A H A L K E V I

Akca Mescit Kopusu Kenar Tezyinatından

**NISAN
MAYIS**

1944

SAYI : 64-65

Görüşler

ADANA HALKEVİ DERGİSİ

CİLT : 6

NİSAN-MAYIS 1944

SAYI 64 65

YARATILIŞLARIN BAŞKALIĞI

Oluşların Ve Olacakların da Başkalığıdır

Bütün mana ve ehemmiyeti ile gün görmüş fakat gelip geçicisi azalmış bir yol gibi körelmiye başlamış düşündüklerimin asıllarına hayranlıkla bakıyorum. Bu günkü hayat tarzının bu — Asla — uygun olmadığını görüyor ve sızlanıyorum.

Hakikî bağlılığın doğurucusu ve temadı ettiricisi makul sıklığın kendisidir. Rastgele açılıp saçılma, bir bohçanın düğümlerini çözüp kıymet biçilmez muhteviyahını ortada hedef etmekten başka bir şey değildir. Bu, geçici ve yıkıcı heveslerin da vetçisidir..

Ahlakta anladığım iffet; kadınlığın, müstesna yaratılışını sarsıntıya uğratmadan meşruiyetle sırlanmış bahçesinde tabiatın kendisine bahşeylediği nasibini devşirmesidir..

Hür, yaratıcı ve koruyucu bir kabiliyetin sahibi topluluğun kendisine has bir terbiye anlamı, ahlâkı, anane ve hukuku vardır.

Tarih ve sosyoloji eski Türk aile tipinin bu günkü medenî aile tipi olduğunu belirtmektedir. Ailenin başları, karı ile koca külfetleri müşterek yüklenir ve saadeti mütesaviyen bölüşürler.. Bu günkü medenî hukukumuz da bunu amirdir.

Kız. Bu ne muhteşem varlık. Ne ince, geniş ve onurlu mana taşır o.. Telaffuzunda bile çok hassas davranmak gerektir. Şu anladığım mana ile mücehhez kız; yuvasında bile sızlı, uysal ve kana alkârdır.

Y A Z A N
Hk.
Kemal GÖNER

O, haysiyetli cesurdur.. Sorgu karşısında yüzü al al olur. Makulü ve maktülü ayırır.

Oğul. Muhteşem varlığa baş.. İnce, geniş ve onurlu manaya eştir.. Saygı ve hürmetten ayrılmaması, aşırılıklardan çekinmesi, terbiyeli, cesur ve müteşebbis olması yükseliştir.

İşte, ocağı tüten bir yuvayı ancak böyle hakikî bir kız ve oğul kurabilir.

Türkün anladığı, kabul ettiği millet böylece belirmiş ailelerin kül halindeki ifadesidir. Bu husus ta Türklüğün eşsiz bir duygusu, nevi şahsına münhasır bir anlamı vardır. Milliyetinde tiliz, kıskanç Türk karakterinin bu bariz bir vasfıdır.

Herhangi bir şeyin ne olduğunu araştırmadan danışmadan, tecezzi kabul etmez karakterimizin miyanna vurmada olur olmaz, yakışır yakışmaz bir elbise gibi giyinmek, benimsemek çok kötüdür. Sağlam ve kendine yeter örnek bir temel üzerine eğri bir duvar örmeğe benzer. Zahirî usta görünmek yeter mi?.

Ve diyorum ki: Ashını kavra, halini düşün. Geleceği vakur, metin, bozulmamış yapıcı temel varlığına bina et.. Onu işleyerek münevver ol. Ona dayanarak hamle yapmayı unutma. Bünyenin malî olmıyanı benimsemiye yeltenme.. Hoş olabilir fakat sana yaraşmıyacağını, yakışmıyacağını bil.

Yaratılışların başkalığı, oluşların ve olacakların da başkalığıdır.

Her Şeyden önce

ATATÜRKÇÜYÜZ

Sait TORAMAN

Ne ırkçı, ne turancı fakat her şeyden önce ülkücü ve Atatürkçü gençlik istiyoruz.

Bu yurdu yeniden yaratanların ve bu milleti her esirlikten kurtaranların kimseden milliyetçilik dersi öğrenmeğe elbette ihtiyaçları yoktur.

Dünün gençleri asırlarca yalnız sömürülenlerin ve en sonunda bitkin ve silâhsız dünyanın en büyük galiplerine son lokma olarak satılan bu yurdu ve bu milleti görülmemiş bir azim ve iman kuvvetiyle iç ve dış düşmanların elinden kurtardılar; Ona büyük ve şerefli mazisine yakışan büyük bir inkılâp yaptırarak hürriyet ve medeniyet dünyasında lâyık olduğu yeri ve yösü verdiler.

Bu suretle geçen yirmi yıldanberi cihanı hayrete düşürecek büyük işler eşsiz inkılâplar başardık.

Fakat asla yaptıklarımızın gururu ile değil yapacaklarımızın büyüklüğüyle dolu ve azimliyiz. Ö-nündeki uçurumu görmeden gökte yıldız aramağa çıkmayan her Türk çok iyi bilir ki, bu memleket yalnız bu günün gençliğine değil daha birçok nesillere hakiki ve daimi milli vazife mukaddes ülkü olacak pek çok yaralarla dağılır.

Onun bu maddi ve manevî yaralarını sarmak derdine derman olmak, ülkçülüğün ve milliyetçiliğin ilk işi, ilk ülküsü olmamalı mıdır?

Aksini düşünüş ve aksine hareket yaralı bir hastayı pehlivanlığa çıkarmak olmaz mı?

Ve bunu isteyenlerin ya aklından ya maksadından kim şüphe etmez.

Bugün yüz yıllardır Türk Milletinin uğrunda en büyük evlâtlarını eriten büyük ideâl (her düşmandan temizlenmiş Türk yurdu ve her müdahaleden masun Türk Cumhuriyeti) Milli Şefin milli misakî Lozanda dost, düşman bütün milletlere tas-

dik ettiren çelik azmîle tahakkuk etmiş bulunuyor.

Artık her türlü ideallerimizi bu millet ve bu memlekette toplamanın sırası gelmiştir.

Bu yeni ideali ebedî şef Atatürk örnek olacak bir özlülikle Türk münevverlerine bir ülkü düsturu halinde sunmuş bulunuyor.

(Yurdda sulh cihanda sulh) içinde (Yurdu-muzu dünyanın en mamur ve en medenî seviyesine çıkarmak, milletimizi en geniş refah vasıta ve kaynaklarına sahip kılmak, milli kültürümüzü muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkarmak).

İşte memleketimizi her tehlikeye karşı koruyacak ve her mümkünü ulaştırarak tek ideali, Türk milletinin büyük ideali budur.

Halkevleri bu ülkünün demirhanesi, ve Türk köyleri bu çelik ülkücülerin mihenk taşıdır.

Ülkü peşinde koşarak ve pişerek Atatürk'ün büyük emanetine lâyık gençler olduğumuzu isbat edebilir, Aziz emanetini korur ve yükseltiriz.

Bütün gençliği kemalizm esaslarına bağlı olarak ülkü yollarında görmek büyük istikbalimizin tek ümidi olacaktır. Atalarımız dünya dillerinde (Türk gibi kuvvetli) darbimeselini yarattılar.

Ulu Atamız (Türk ölmez, Türk yılmaz) düsturunu ilân ve isbat etti.

Millî Şefimiz (Türk gibi basiretli) sözünün yaşayan sembolüdür.

Bu günün gençliği de (Türk gibi doğru) , (Türk gibi zengin) ve (Türk gibi bilgin) darbimesellerini bütün dünya dillerine katmadıkça ülküsünü tamamlamış olmayacaktır.

Asırların ihmaline uğrayan bu halka ilk örneği kendimiz verelim.

Osmanlı devrinde

Çukurova ile civarına ait bazı Vesikalar

Şevki BERKER

BİBLİYOGRAFYA

- I — Ahmet Refik, *Hicri on ikinci asrda İstanbul Hayatı*, İst., 1930
- II — Ahmet Refik, *On altıncı asrda İstanbul Hayatı*, İst., 1935
- III — Ahmet Refik, *Anadoluda Türk aşiretleri* İst., 1930
- IV — İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı devleti teşkilâtında kapulu ocakları* I Ankara 1943
- V — *Tarihî Vasef* İst., 1219

Çukurova tarihini meydana getirirken, bu bölgenin muhtelif tarihî devirlere ait vesikalarını neşretmek lâzımdır. Bu nüshaya dercettiğimiz vesikalar, Adana ve havalisinin Osmanlı devri için Vakanüvislerle hususî tarihçilerde bulunmayan veya pek az bulunan bazı tarihî olaylarını izah bakımından ehemmiyetlidirler.

Vesikaların nihayetinde her arabî ayını gösteren harfler şu tarzda intihab edilmiştir:

M— Muharrem, S— Sefer, Ra— Rabiülevvel
R— Rabiülâhîr, Ca— Cemaziyelevvel, C— Cema-
ziyelâhîr, B— Recep, Ş— Şaban, N— Ramazan,
L— Şevval, Za— Zilkade, Z— Zilhicce,

Vesika I.

Askerî teşkilatta acemi oğlanları içinde devşirilenlerden bazıları, ya devşirilip getirilirlerken yolda veya Türklere verildikleri zaman, veyahut yetişip bir hizmete verildikten sonra köylerine kaçıyorlar ve bunlar şiddetle takip olunarak çoğu elde ediliyordu. Anadolunun muhtelif şehir ve kasabalarına bu hususta bir çok hükümler gönderilmişti ki birisi de Sis kasabasına aitti. (1)

Sis Beyine ve Kadısına hüküm ki:

Sen ki kadısın mektup gönderüp sabıka Ace-
mi oğlanı cemine gelen Davut nam Yayabaşı, Me-

(1) İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Kapulu ocakları I* s.125-126

ki nam karyeden yedi nefer oğlan alup ağaya getirüp telkin ittikten sonra İstanbula iletüp libasların değiştirüp (2) mezkûrların akrabalarından bazı zimmier zikrolunan oğlanları uğurlayup yine karyei mezbureye götürüp kiliseye koyup ayın-i bâtilaları üzre telkin ideyor deyu bildirmişsin; buyurdum ki hüküm-ü şerifim vardıkda göresin kazıyye arz olunduğu üzre ise ki sabit ola, mezkûrün oğlanları ve ayaradan kefereyi ele getirüp cümlesini dergâh-ı muallama gönderesin, gaybet ettirmekten hazer idesin, şöyle bilâsın. Sene 26 ca 927 (1564 İkinci-kânûn) (3).

Vesika II.

Saray bahçeleri için Haleb'e tabi Uzeyirden sünbül soğanı getirilmesine dair

Üzeyr Beğine hüküm ki Bağçelerim mühimmi için beş yüz bin aded sünbül soğanı lâzım olmağın tahsil için Hassa bağçelerim odabaşlarından Korkud odabaşı irsal olunmuştur Buyurdum ki var dukda te'hîr itmiyüb civarı mezburda bulunan mahallerde gayet âlâsından beş yüz bin aded sünbül soğanların tahsil idüp mezber odabaşıya teslim ittirüb eğlendirmiyüb emir olunan mikdarı soğanlar

(2) Telkin-i din ile müslüman olup acemilere mahsus kızıl abeyi giydikten sonra İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Kapulu Ocakları I* Ankara, 1943, s. 126, No 2

(3) İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Kapulu Ocakları I* s. 126

(4) Ahmet Refik, *On altıncı asrda İstanbul Hayatı*, s. 6.

ile bervechi istical irsal itmek üzere olasin bu babda Halep defterdarına dahi masraf için lâzım olan akçe Halep hazinesinden viresin deyu hükmüm gönderilmiştir (Korkuda virildi) Fi 18 R 987 (1579) (4) .

Desika III.

Yeni İl ve Türkmeni Halep'teki aşiretlere gönderilen defter.

İşbu sene mübarekede meûnet ve levazımı seferiyelerin görmek üzere elişer gurus ile Türkmen ve Ekrad aşayirinden seferi hümayuna me'mur olan süvari asker ile binefsihim gelmeleri ferman olunan boy beğleri ve kethudaları ve iş erlerinin alelesami defteridir 2 sene 1101 (1689) (5) .

Defterin Adana'ya ait olan kısmı alınmıştır:

Adana eyaletinde ve Kars Zülkadriyye sakinlerinden olan boy beğleri ve kethuda ve iş erleri:

Karslı Yusuf ağa oğlu
Ismail ağa

Abdülkerim ağa karındaşı oğlu Ahmed ağa

Derviş Paşa Fazlı Efendi oğulları
oğlu bey Sakini Adana

Kozan oğlu Kara Hasan ağa Tabii Yusuf ağa
oğlu oğlu

Kel Hasan ağa Tabii Yusuf ağa Topal Demirci
oğlu oğlu oğlu

Misisli Hacı Ali oğlu Misisli Hacı
Hacı Hüseyin bey Mezid Bey

Adana'ı Denizlioğlu Tarsuslu Dilâver Bey

Cemaati Kars Cemaati Cemaati
ve Sis Kozanoğlu Varsak

Cemaati Bozdoğan Cemaati
Yürük Dümdarlı

Tarsusta sakin Adana dağlarında sakin
tüfenk endaz tüfenk endaz

Neferen 300

Desika IV.

Türkmen taifesinden rüsumu raiyyet alındığı gibi, yürüklerden de aynı resmin alınmasına dair.

Adana ve Karaman eyaletine mutasarrıf vezir Osman Paşaya ve Sis Sancağı Begine ve İç il sancağından Meraş eyaletine varınca Adana ve Sis ve Tarsus sancaklarında vaki dağlarda sakin Kozan oğlu cemaatlerinin iskân ve tahriirlerine mübaşir tayin olunan . . . zide mecdihuya ve Kars Tarsus sancakları voyvodalarına hüküm ki

Anadolu vilâyetinde sakin olan Türkmen cemaatleri ahalilerinden bazılarının rüsumatı Haremeyni Şerifriyn vakfı tarafından alınub ve bazıları dahi miri mukataa olup bunların bir ferdi rüsumu raiyyet virmekden hâli değil iken memleketi merkumede mutevattın yürükan taifesine ademî vukuftan naşi şimdiye dek resim vaz'u tayin olunmadığından anlar dahi Türkmen taifesi misillü rüsumatı miriyye vaz'u tayin olunmak üzere tahriir olmaları için emri şerifi âlişanın ile mübaşir tayin olunmağla İç il sancağından Maraş eyaletine varınca Adana ve Kars ve Sis ve Tarsus sancaklarda vaki dağlarda sakin olan Farsak (Varsak) demekle mar'uf Kozan oğlu cemaatleri ahalileri kati vafir reaya olub lakin hini tahriirde killet üzere bulunmaları her bir cemaati kati az yazı ile ziamet ve timara hasıl kayid olunub ve bundan mukaddem yeni il voyvodolarına birer mikdar akçe virmek mutalları iken biraz müddetten beru âdedi kadimelerin terk ile Yeni il voyvodoları ve ahar tarafa bir akçe virdikleri olmiyub ve başı boş bir taife olup oldukları yerler dahi sabülürur dağlar olduğundan kendülere zafer müşkülaolmakdan naşi sakin oldukları sancakların mutasarrıflarına vesair hükkâma serkeşlik itmek âdeti müstemirleri olmağla hasıl kayid oldukları ziamet ve timar eshabına yazularının zi'fı virilmek üzere taifei merkume halâ oldukları dağlardan indirülüp Kars ve Sis sancaklarında ve kösteresinde olan hâli ve harabe kariyyeler ve çiftliklere iskân ve iyva oldukları surette harsü zere iştilgal ile memleket şenlenüb ma'mur ve âbâdân olacağından kat'ı nazar miriyyün Türkmen taifesi misillürüsumat vaz'u tayin olundukta beyümali müslimine dahi menafii azime husuli mukarrer olduğun vukufu olanlar haber virmelerile finnefselemir bunlar bu veçhile rüsumata kayid ve zikrolunan mahallere iyvâ ve iskân oldukları halde zatlarında olan ruunet ve huşuneti terk ile baisi ümrani bül-

SEVKE BERBER

- Devamı Var -

(5)Ahmet Refik, *Türk Aşiretleri* Ist., 1930. s. 81,

Tarsusta Gözlükule Hafriyatında İslâmi Devire ait buluntular

— Geçen Sayıdan Devam —

Yazan: Florence E. DAY

Çeviren : Abidin DİNO

Horasandan iki bin, Mossise ve Antakyadan biner askerden mürekkep bir kuvvet buraya yerleştirildi.

Yapı işlerini idareye, Ebu Süleyin Faraj isminde bir Türk tanzif edilmişti.

Tepenin altında, ovada uzanan şehrin surları yedi Kuleli, ve beş kapılı idi.

Bizanslılarla esir mübadelesine resmen girişen ilk hükümdar Harunurreşid olmuştur, mübadele Tarsusun garbında Lamis nehrinde vuku bulmuştur.

Dokuzuncu asır esnasında, müslüman imparatorluğunun Emevi devrinde kazandıklarının birçoğu Abbasi devrinde kaybedildi, zira, İranda, Mısırdaki ve garpte yerli saltanatlar teşekkül ediyordu. Tulûni'ler Mısırdan Suriyeyi fethettiler, hattâ Ahmet ibni Tulûn kendi valisini Suriye hududuna ve Tarsusa tayin etti.

Bununla beraber Tarsus halkı Abbasi'lere sadık kalmıştır. 882-883 te Tulûni valisini kovup, Yazman isminde kendilerine bir vali seçerek camilerde Tulun'a lanet ettiler. İbni Tulûn ve Mısır ordusu isyanı bastırmağa gelince, nehri yatağından çıkarp ovayı suya garkettiler, Tulûnilerin şehri istilâ etmelerine mâni oldular.

Daha sonra 810-891 arasında, rüşvetlerle kandırılan Yazman, Tulûni idaresini kabul etti, fakat bu da uzun sürmedi ve 897 de Tarsus tekrar tamamen Abbasi oldu.

Halife Motadid (892-902) Tarsus hakkında zeki bir siyaset takip etmedi.

899 da Tarsus vâlisi Ragıp'ı (Tulûni hakimiyetine nihayet vermesi, ve denizden Bizansa karşı muvaffakiyetli akınlar yapmasına rağmen) idâm ettirdi. Daha beteri, 900 de İsyankâr Vasif'la muhabere eden şehir halkına kızıp, Tarsus filosunu yaktırmıştı.

Taberî derki: " filo eski ve çok pahalı 50 gemiden ibarettiki böylesi bugün inşa edilemez. „ Bu vakadan sonra Bizanslılar sahili takiben daha fazla yaklaşmak fırsatını buldular.

Tarsus şehrinin bir filoya malik oluşu, o zamanlar Berdan nehrinin — Kleopatra zamanında olduğu gibi, — gemilere elverişli olduğunu gösterir.

Nihayet 965 de Bizanslı (Nikeforus Fokas) Kilikyayı fethetti, müslüman idareye nihayet verdi. İbni Hokal (978) de şehrin müslüman devrindeki parlaysını iyi tarif eder. Şehir gayet geniş iki taş duvarlı olup son derecede bereketli ve refahlı imiş. Yüzbin atlı bir garnizon mevcutmuş. Bu bereketin sebebi bütün İslâm aleminin orada bulundurduğu muhariplerdir. Ezcümle İranlılar, Iraklılar, Arablar, Suriyeliler, Mısırlılar ve saire, Daima bu muhariplere hediyeler ve ihсанlar göndermek âdetmiş.

Şehir Bizanslılar yüzünden yıkıldı. Taş taş üstünde bırakılmadı.

İbni Hokal bir ayeti kerime ile yazdıklarına nihayet verir. " Her hangi birini görebilir, her hangi birinden bir ses işitebilir misin ? „ Nikeforus Kuranları yakmış, camileri yıkmış ve ahaliye Hıristiyan olmak, vergiler vermek veya hicret etmek emrini vermişti. Ahalinin çoğu Suriyeye hicret ederek Hermon dağının eteklerinde yerleştiler. Telli de bulunan testilerin büyük kısmı Abbasi devreye aittir. Emevi devrinin aksine, malûm tiplerdendir. Umulduğu üzere en bariz tesir Irak tesiridir. Bulunan kablarn bir kısmı cilasız beyaz topraktır. Bir kısmı ise yeşil veya sarı, veya hem yeşil hem sarıdır. Süsler çok kere hendesidir. 8-9 ncu asrın üslûbû ile küfi yazılar bazen tezyini mahiyettedir. Bazen de çanakçının isminden mürekkep tezyini yazılara raslanır.

— DEVAMI 17 nci SAYFADA —

Mısır Sultanı Şeyh Müeyyed Devrinde Ramazan, Karaman ve Zülkadir oğullarına ait bazı vakalar (1416-1421)

Şevki BERKER

B İ B L İ Y O G R A F Y A

821 (1418) den (1421) tarihine kadar Ramazan, Karaman ve Zülkadir oğullarına ait Osmanlı tarihlerinde hemen hiçbir malûmat yoktur. Ancak Türkçeye çevrilmiş bazı İslâm umumi tarihleri ile Arapça eserlerde tafsilât vardır. Aynı'nin Türkçeye çevrilen *İhtilâcümân*'i bu meyandadır. Fakat bu tercümenin tam ve tekmil bir takımı mevcut değildir.

I — Mevzu bahis devre için, *İhtilâcümân fi tarihi ehlizaman*'ın muhtelif Türkçe nüshaları İstanbul kütüphanelerinde mevcuttur:

a. — Bağdat köşktü Ktb., No. 280, c. VIII, 712 (1312) — 850 (1146) yılları. — Emanet-i Hazine Ktb., No 1378, 710 (1310) dan 850 (1454) e kadar olan vakalar. — Fatih Pertev Paşa Ktb., No. 481, 626 (1228) dan 850 (1446) ye kadar.

b. — Arapça nüshaları: Ahmed-i Sâlis Ktb., No. 2911, c. XIX, 799 (1396) — 850 (1446) yılları. — Aynı Ktb., No 2912, 624 (1226) den 850 (1446) senesine kadar. — Carullah Ef. Ktb., No 1591, c. IV, 621 (1224) den 850 (1446) ye kadar. — Selim ağa Ktb, No 69, c. IV, 621 (1224) 850 (1446) yılları. — Süleymaniye Ktb., Peşir Ağa, No 457, 626 (1228) — 850 (1446) .

II — Ebülmehasin b. Tanrı Berdi, *Ennücümüzzühre fi ahbarımsırvetkahire*.

III — İbni Hacer, *İbbaülgümür*.

IV — İbni İyâs, *Bedayiuszübür fi vekiyyiddükür* (Bulak tab'ı 1311), c. II . İbni İyâs'ın bu eseri Mısır Sultanı Şeyh Müeyyed hakkında malûmat vermektedir. Ankara, Dil ve tarih Fakültesin'deki Tarih kurumu kütüphanesinde A. 4692 - 2 numarasile kayıtlıdır.

V — Makrizî, *Kitabüssüluk li marifetiddüvelü velmülük* Fatih Ktb., nüshaları.

VI — Müneccimbaşı (*Sahayif - ül - ahbâr 11*) bu vakalara ait pek az malûmat vermektedir.

VII — Weil, *Gesch. d. Chalifen* de (c. V, s. 136—148) Makrizî, Ebülmehasin ve İbni Hacer'e mü-

DİĞER ESERLER:

VIII — Halil Ethem, *Düvel i İslâmiye*, İst., 1927.

IX — Halil Ethem, " *Karaman oğulları hakkında Vesâiki Mahtûke* .. Ta. Os. En. Mec., İst., I Şubat 1327 cüz XII.

X — Halil Ethem, *Kayseriye Şehri* İst., 1334.

XI — İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti Teşkilâtına Medhal* İst., 1941.

XIII — Kara Çelebi Zade, *Ravzatülebrar*, Bulak, 1248 (1832) .

XIV — Rifal, *Nakdüstevarih*, İst., 1296.

XV, asrın birinci yarısında Osmanlı - Karaman mücadelesi devam ederken Karaman oğlu Mehmet Bey (805 1402-824 1421) Mısır Sultanı Müeyyed Şeyh'in (815-1412—824 1421) metbuiyetini kabul ederek namına para bastırması ve 820 (1417) yılında da hutbe okutturmuştu.

Çukurova ile Karaman havalisinin siyasi hayatında müessir olan Müeyyed Şeyh, Çerkes Kölemen hükümdarlarının meşhurlarındandır. (1)

Sultan Berkuk'un azadlılarından ve Mısır'ın en nüfuzlu ümerasından olan Melik Müeyyed, Abbasi

halifesi Müstain Billah Ebülfadl Abbas - el Mütevekkil'in hali üzerine ümeranın ittifakile Mısır Sultanı seçildi. Şam valisi Nevruz Bey ve diğer muhalifler, halifeyi bir kaleye hapsedmesinden dolayı, Müeyyed aleyhinde çalıştırlarsa da muvaffak olamayıp katlolundular. (2)

822 (1419) tarihinde Osmanlı hükümdarı I. Mehmet'den Şeyh Müeyyed'e bir mektup gönderildi. (3) Alim ve dirayetli bir zat olan Müeyyed, ilim ve san'at adamlarını himaye ederdi. 824 (1421) tarihinde vefat etti. (4)

Melik Müeyyed Şeyh, namına kesilen para ve okunan hutbe ile iktifa etmiyerek Mehmet Beyden Tarsus'u da istedi. Fakat sultanın bu talebi reddedildiğinden Tarsus harble Mısır idaresine geçti. 819 (1416) Mısır Sultanı aynı yılda Sis kalesini de Ermeni Tekfurundan zapta muvaffak oldu. (5) Bunun üzerine Ramazan oğlu İbrahim bey (819-1416—830 1427) Karaman oğlu Mehmet beyle (804-1402—827-1424) ittifak ederek Tarsus'u muhasara altına aldılar. 821 (1418) Muhasara esnasında Mehmet bey hastalandı; yerine geçen oğlu Mustafa bey, 821 (1418) yılının Ramazanında Tarsus'u Mısırlılardan almağa muvaffak oldu. Aşağı yukarı aynı tarihte Zülkadir oğlu Ali bey (6) Kardeşi Mehmet beyin hücumu karşısında Haleb'e kaçmış, Karaman oğlu Ali Bey de biraderi Mehmet beyle anlaşamıyarak Mısır'a kaçıp Melik Müeyyed'e iltica etmişti.

Bu vaziyetler dolayısıyla Müeyyed Şeyh, oğlu Sarımüddin İbrahim'i başkumandan tayin ederek — Emir Tatar ve bazı ümera ile birlikte — Anadolu'ya gönderdi. 822 (1419) Sarımüddin İbrahim, Rabiülâhîr'in başlarında Kayseri şehir ve kalesini zaptetti. (7) Zülkadir oğlu Mehmet Bey, Mısır hükümeti tarafından Kayseri Valisi tayin edildi; Mehmet bey Sultanın namına hutbe okutup bara bastırıldığı gibi kale kapılarında birine de Sultanın ismine bir kitabe hâkettirdi.

(1) Çerkes Memlûklerinin ekserisi köle olduklarından bunların silsilenamesi tanzim olunamaz. Yalnız babaları da sultanın makamında bulunanlar mahallerinde gösterilmiştir. (Bk. Halil Ethem, *Düvel-i İslâmiye*, İst., 1345-1927, s. 113, No 1) .

(2) İbnî İyas, *Beḡayituz-Zühûr fi vechayiddühhâr*, Bulak tab'ı, 1311, II, 3-4 ve *Sahayif-ülâhbar*, II, 624-643

(3) *Münşiatı Feridan*, I, 156 ve oradan naklen İsmail Serhenk, *Hakayık-ül-ahbâr an Düvel-ül-bihar*, II, 181.

(4) İkinci devre Memlûk hükümdarları arasında Melik Zâhir Berkuk (Bir sene tasla ile 1382-1399) ve Melik Müeyyed Şeyh (1412-1421) Melik Eşref Barsbay (1422-1438) , Melik Zâhir Çokmak (1438-1453) , Melik Eşref İnal (1453-1461) ve Melik Eşref Kayıtbay (1468-1496) Memlûk devletini haricî taarruzlardan muhalafâze için büyük bir faaliyet göstermişlerdir. (İsmail Hakkı Uzunçorçılı, *Osmanlı devleti teşkilâtına Medhal*, İst., 1941, s. 320) .

(5) Rifat *Nakdüstevârîh*, İst., 1296, s. 414.

(6) Mısır hükümetinin Elbistan valisi.

(7) Karaman oğlunun valisi Şeyh Çelebi bu sırada firar mecburiyetinde kaldı.

Mısır başkumandanı, 27 gün muhasaradan sonra Niğde'yi zaptetti. Ereğli'ye ve buradan da Cemaziyelâhîrin sonlara doğru Larend'e vasil oldu. (8) Larend'e zaptedilince Karaman oğlu Mehmet Bey, Taş lîi dağlarına kaçmak mecburiyetinde kaldı. Mısır kumandanlarından Emir Tatar takibine rağmen Mehmet Beyi elde edemedi, sadece karar-gâhını zapta muvaffak oldu.

Bu vakadan sonra Karaman oğlu Ali bey, Karaman memleketlerine Mısır tarafından vali tayin edildi. Ali Bey, bütün Karaman memleketlerinde Sultan Müeyyed namına hutbe okuttuğu gibi (9) para da bastırdı. Sultan Müeyyed ise müverrih Aynî'yi 823 (1240) te Karaman oğlu Ali Beye hilat ilbas ve şehirleri tahrir etmek üzere Karaman'a gönderdi. (10)

Bu zaferden sonra Mısır başkumandanı Sarımüddin İbrahim, Karaman'dan Haleb'e geldi. 822 (1419) (11) Diğer taraftan Mısır'ın Şam valisi, Ramazan oğlu İbrahim Beyle Karaman oğlu Mustafa Beyi Adana civarında mağlûp ederek Adana ve Tarsus'u istirdada muvaffak oldu. (12) Bilâhare Ramazan oğlu İbrahim bey, müttefikleri olan Karaman oğlu Mehmet ve Mustafa beylerle birlikte Kayseriye hareket etti. (13) Fakat Mısır'ın Kayseri valisi olan Zülkadir oğlu Mehmet Bey, müttefikleri Kayseri civarında mağlûp etti. Karaman oğlu Mustafa Bey maktûl ve babası esir düştü. Mustafa beyin kesilep başı Kahire'de kale kapısına asıldı. Babası Mehmet bey de zincir ile bağlı olduğu halde Kahire'ye getirilerek Emir Mukbilüdeevâdar'ın evine indirildi. (14) Mehmet bey bir divan-ı âlide Şeyh Müeyyed'in huzuruna çıkarıldı; Tarsus'a taarruzdan ve kendi halkına yaptığı zulümlerden dolayı Sultan tarafından tekdir takbihe uğradıktan sonra kale burçlarından birine hapsedildi.

Mehmed bey Tarsus hadisesi ile buna inziman eden sebeplerden dolayı Melik Müeyyed'in ölümüne kadar kalede kalmış, ancak Emir Tatar'ın cülûsunda affolunarak Kıbrıs yoluyla Karaman'a hareket etmiştir.

(8) Halil Ethem, *Karaman Oğulları Hakkında Vesaîḡ Mah-kûke*, Tarihî Osmanî Encümeni Mecmuası, 1 Şubat 1327 cüz XII.

(9) Hatiplerin hutbede padişahın adını zikrettikleri vakit bir kadem aşağı inmesi Müeyyed zamanında âdet oldu. *Nakdüstevârîh*, s. 414.

(10) Aynî, *İktilâ'üman fi tarihî ehliẓzamân tercümesi*, 823 senesi vakalarından.

(11) *Ta. Oz. En' Mec.*, 1 Şubat 1327 cüz XII, s. 756.

(12) *Ayn. mecmua*, cüz XII, s. 756.

(13) *Ayn. mecmua*, cüz XII, s. 756.

(14) Bazan Devâtîr şeklinde yazılan Devâdar kelimesinin aslı Divittardır. Divittar, divit yani hokka tutucu manasına gelir. Hükümdarın bir şeye ait imza ve âlemelerinde hokka tutma vazifesi divittara ait idi. Devâdar, Sultan tarafından başkalarına yazılacak her nevi yazıyı mahallerine sevk ve tebliḡ ettiği gibi Sultana gelen ferman, menşur ve arzihalleri de kendisine arz ederdi. Soraya gelen mektupları Emin Candar ve Kâtibî sır ile birlikte hükümdara takdim eder ve huzura gireceklerin vaziyelerini tetkik eylerdi. (İsmail Hakkı Uzunçorçılı *Os. Dev. Teş. Med.* s. 380-381)

Öz Türkçe Yazalım

EDEBÎ, FELSEFÎ DERLEME

C - Ç Harfleri

M. BAKŞI

Cah — Yer, urun
cahil — Bilmeyen, bilmez, bilgisiz
cahim — tamu
cahimî — Tamusal, tamuluk
caiz — Olabilir, olası
cami olmak — Kapsamak, toplamak
camid — Donmuş, donuk
can — Can yin
canip — Yan, yön
cari — Akar, geçer, yürür, akan
casus — Çâşit
cazip — Çekici, alımlı
cebanet — Korkaklık
cephe — Alın, yüz yüney
cedvel — Ark, çizelge
cedvel tahtası — Çizgeç
cefa — Üzgü, üzme, üzüntü
cehd — Çaba, uğraşma
celadet — Baturluk, yoğunluk
celbetmek — Çekmek, getirmek
celse — Oturma, oturuş, oturum
cemadat — Donuklar
cema — Güzellik (Körk)
cem'iyet — Topluluk, dernek
cenah — Kanat, yan
cenin — Döl
cennet — Uçmak
cereyan, — Alkış, akıntı, akım, gidiş
cereyan etmek — Akmak, geçmek
cerrah — Sınıkçı
cesaret — Yiğitlik, yürek
cesur — Yiğid
cesed — Gövde
cev — Boşluk
cevap — Karşılık yanıt
cevf — İç, oyuk
cevher — Öz, töz, evin
cevretmek — Üzmek
cezir — Kök, köken
cali — Yapma
cedel — Atışma, eytişim
cem'i ortaklaşa
cins — Soy

cuşış — Çoşma, çoşkunluk
cünun — Delilik
cidal — Savaş
cidden — Gerçekten
cihan — Evren; çın
cihaz — Aygıt, takım, donatı, kalın (düğün için)
cild — Deri
çehre — Bet, beniz, betbeniz
çenber — Kasnak
Çeşm — Göz
Çeşme — Göz, pınar savak

ÖRNEKLER :

Bak şu nehrin hoşnuma reftarına
Ademin cuşış verir efkarına
Cabaca mamurdur sahilleri
Nili seni ad olunsâ varyeri
Fırat - Muallim Naci

TÜRKÇESİ:

Şu ırmağın güzel akışına bak. Çoşturur ki-
şinin düşüncesini. Yer yer onarılmıştır kıyıları ikin-
ci Nil sayılsa vardır yeri

Düşen yaprakların razi melâli
Nümayan cephei safında gûya
Fikret - Kış

TÜRKÇESİ :

Düşen yaprakların gizli kaygusu arı sili al-
nında görünmektedir.

Altında mı üstünde midir cenneti âlâ
Eihak bu ne halet bu ne hoş abühavadır.

TÜRKÇESİ:

Uçmak altında mı üstünde midir bu ne iş
böyle hava böyle sular.

Secaat arz ederken mürdi kıplı sirkatin söyler
Cünun iklimini seyreyleyenler rahatın söyler

TÜRKÇESİ:

Yiğitlikten söz açınca talancı uğruluğunu an-
ladır delilik ülkesinde dolaşanlar bunun dinçliğini
söylerler.

NEKAHAT

Bu gün her şey sevimi anneciğim,
Bu anda her şey sevimli;
Şefkatin gibi alımda eli
Nisan güneşinin.

Toprağın buğulu nefesi ilk,
Rüzgâr ibadet halindedir.
Deniz " tastaki su kadar sakın ..
Ve imbikten çekilmiş gibi saf gökyüzü.

Bu anda kalbe dökülen şiiir,
Ruha damlayan ferahlık,
Payıma düşen ses, koku, renk ve ışık
Hayata bir yüz görünlüğü.

Bu gün her şey güzeldir anneciğim;
Yaşamak - sevmek bu yer yüzünde
Ve seyretmek saadeti
Çocukların güler yüzünde..

Hasan ŞİMŞEK

Ö F K E

Öfkem, Rabbımı sende buldum
Bembeyaz bir köpük,
Yemyeşil renk.
Öfkem, rabbımı sende buldum
Bütün alemlere denk!

Ağızlarda bir süt lezzeti canlanır
Dudaklarda yağ,
Gözlerde görünmez olur artık
Ne bağ
Ve ne de dağ..

Öfkem, rabbımı sende buldum
Bembeyaz bir köpük,
Yemyeşil ışık.
Öfkem, rabbımı sende buldum
Bütün âlemle karışık..

İbrahim AKDOĞAN

MÜPHEM

Neden kuşlar uçar tanrım aynı semadan
Bilinmedik bir yer ve dudaklarımızda: meçhul.
Beyaz daireler halinde kaybolur aynalardan
Hafızamızda tomurcuklanan tahayyül..

Yıldızların sırrı nedir nedir ki tanrım?
Aynı gökten gelir, aynı göğe gider.
Ve öyle bulutların vardır ki tanrım
Bazan merhametini toprağa sebil eder..

Ölümü düşündüğümüz vakit tanrım
Yaşamak neden böyle güzeldir?
Sırrına eremedik bir türlü tanrım
Her şayın bir birinden müphemdir..

SAMI GÜRLEY

DEFNE DALI

Bir defne dalının gölgesinde
— Olan bitenden bihaber —
Mes'ut uyurken bebekler;
Çılgın bir zafer marşı söylenir
Şafak söker kan renginde..
Aydınlatır alaca karanlığı
Keskin parıltısı kılıçların;
Gecenin nemile ıslak toprağa
Şehitler düşer;
Yiğitler düşer;
Gül gibi ümitler düşer...

Hasan ŞİMŞEK

Köy Davası Ve Gençlik

Memleketimizde bir " Köy Davası " nın mevcut olduğuna kani olduğumuz için bu anketi hazırladık. Gayemiz, bu davada muhtelif görüşlerin tespitidir. Doğru yolu bulabilmek için, muhtelif görüşlerin karşılaştırılması gerekir.

TURAN AKA

(Hukuk Fakültesinde talebe)

1 — Köy davası denilince; okutup - yazdırma davası, ziraat davası, hatta son zamanlarda bazı gayretkeşlerin yaptığı gibi bir ahlak davası akla gelebilir. Yani kimi köylüyü okutup yazdırmak, kimi ziraatı islah etmek, kimisi de köylünün güya son zamanlarda bozulan ahlakını düzeltmek ister. Bizce köy davası bunların bütününden ibarettir. Tabir caizse, yedi başlı bir davadır. Yedinci baş ruh ve fikir'dir. Köyden sıtmayı kaldırmağa çalışırken, yeni bir ruh aşılamaı da unutmuyalım. Köy davası, sadece falan veya filan mühendisininin işi değildir.

2 — Yukarda anahatlarla tesbit ettiğimiz köy davası, mahiyet itibarile de bir kalkınma, daha isabetli tabirle bir yeniden duş'tur. İhtimal ve siyasi tarih gösteriyor ki, nerede bir yeniden oluş zarureli başgöstermişse, orada serdengeçti ve misyoner ruhlı bir üst - insan'ı ve onunla birlikte çalışanları görüyoruz. Binaenaleyh mekteplerimizde ve üni versitelerimizde, her şeyden evvel bu köy havarileri'ni yetiştirmeliyiz.

3 — Benim anladığım köy davasına ancak yetiştirilmiş gençliğin bir faydası dokunacaktır.

ALİ ÇANKAYA

(Siyasal Bilgiler okulunda talebe)

1 — %80 i köylü olan bir memlekette münferiden bir köy davası diye birşey kabul etmek, bilmem ne dereceye kadar doğrudur. Köycülük, bu yurd için hayati bir davadır. Öyle bir dava ki yükselip kalkınmamız kendisine bağlı. Bu işde, aynı aynı noktalardan yürüyerek davayı halletmiye uğraşmak, gereken neticeyi vermez. Kül halinde

ele almak lazımdır. Bu kabul edildikten sonra anahat olarak " topyekün kalkınma neye bağlıysa, onu başarmak lazımdır " denilebilir. Mamafih her şeyden önce iktisad ve maarif yönünden, köyde kalkınmaya başlamanın ihtiyaca en uygun hareket tarzı olacağı kanaatindeyim.

SUALLER

1 — Köy Davasını anahatlarıyla tesbit ediniz.

2 — Bu davada kimlere vazife düşmektedir ?

3 — Gençliğin bu davada hissesi nedir ?

HAZIRLIYAN

Tevfik CAN

(Hukuk Fak. Talebe)

2 — İş, bir memleket davası olduğuna göre, memleketin mukadderatına fili ve fikri faaliyetiyle el koymuş bütün aydın zümrenin bu işde, inanca, sabırla, hasbî olarak rol alması şarttır, zaruridir, elzemdir. Yetişenlerin ve yetiştiricilerin köy seferberliğinde en geniş ölçüde aktif rol almalarıdır ki, davanın temeli atılabilir.

3 — Yarının en ağır millet ve memleket vazifelerini omuzlarında taşıyacak gençlik, bu iş için mektep sıralarında kendisini ruhca, bilgice, hazırlıyacak; köyü, köylüyü tanıyacak; hayata atılınca da mesleğine göre davaya en geniş ölçüde hizmet edecektir.

KEMAL ÇETİNSOY

(Hukuk fakültesinde talebe)

1 — Köy davasının anahatlarını tesbit etmeden evvel, köy davasından ne anlaşılacaktır; onu tesbit edelim.

Köy ve köycülük davası bence, köylümüşe kendini, kendi ruhundaki asil duygu ve cevherleri tanıtmaktır. Yani köylü kendi kendini tanımadır. İşte bu davanın anahatları da, bu tariften hareket edilerek tesbit edilir ve genişletilebilir:

a — Köylüye yeter derecede refah temin edilmelidir.

b — Köylüyü yeter derecede okutmak ve tenvir etmelidir.

c — Köyde siyasî ve medenî hakların tamimi için ihtiyar heyeti azaları ve muhtar seçiminin ehemmiyetini ona öğretmelidir.

ç — Köyü sıhhatini korumak için bu hususta icap eden teşkilât ve tesisat ikmal edilmeli ve bu işde katıyen ihmalkâr davranılmamalıdır.

d — Şehirli, köylüyü hakir görmemeli. Köylünün efendi olduğu prensibi, nazariyatta kalmamalı; vatanın en kıymetli bir ferdi olarak hürmet görmeli; her zaman her yerde ve her fırsatta bunu filen ispat etmelidir.

2 — Bu hususta memleket aydınlarına ve bil-hassa milliyetçi ve idealist Türk gençliğine ihtiyaç vardır.

3 — Gençliğin bu davada vâzife ve hissesi birinci derecededir. Gençler köye, bir Fransızın Madagaskar'a gitmesi gibi değil; vatanının en muvakkil bir köşesine, en büyük millî bir vazifesini ifa etmek maksadile gitmelidir.

K. YILMAZ

(Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesinde talebe)

1 — Memleketimizde köy davası diye halledilmesi, bu memleket ve millet için zarurî bulunan bir davanın mevcut olduğuna kanım. Bu dava, diğer meseleler gibi tek veya iki, üç taraflı değil, maddî ve manevî bakımdan birçok taraflıdır. Köyü sıhhileştirirken, ziraati makineleştirirken, köylüye de ruhî aşilar yapmak, onu kültür meşalesile aydınlatmak lâzım. Köylü bu milletin bir sembolü olmalıdır.

Hülâsa köy davamız, birçok taraflı, geniş bir kalkınma davasıdır ki, halli mutlaka gerek.

2 — Bu dava geniş bir dava olduğu için, prensip itibarile milletin bütün fertlerine vazife düşer. Fakat asıl vazife, rejimimizin esaslı prensiplerinden biri devletçilik olduğu için, yine devlete düşer. Devlet bu vazifesini görürken milletin yardımını da bekler.

Bu arada bazı kurumlara, ezcümle Halkevleri, Halkodalarına da vazife düşmektedir. Manevî inkişaf bakımından bunların tesirleri mühim olacaktır.

3 — Her davada olduğu gibi, bu davada da gençliğin esaslı bir rolü vardır. Gençlik demek, davaları gören ve halline uğraşan kitle demektir. Eğer gençlik bunları görmezse, istiklâl ve hürriyet ışıklarını hiç göremez. Bu bakımdan gençlik, köyün ve köylünün, maddî ve manevî kalkınmasında esaslı roller başarmak zorundadır.

Gerek verilen direktifler, gerek alınacak kararlar dahilinde gençlik " köye doğru " parolasının bayraktarlığını yapmalıdır.

Tevfik CAN

SEVERİM

— Karacaoğlan gibi —

Yaz gelipte coşkun yağmur yağanda
Yaylada güzeller koyun sağanda,
Bin-bir renk çiçekler görüp çobanda
Yemyeşil baharı yazı severim.

Gökyüzünde kanat süzen turnayı,
Kırlangıçla, Leylek, Keklik, Sunayı,
Anasıyla yarış eden al tayı.
Yeşil başlı ördek kazı severim.

Köylerde yapılan şen-şat düğünü,
Kızın yanağını, bel ve göğsünü,
Bir suyun yüksekte döküldüğünü,
Yeşil çiyirdekli güzü severim.

Etrafı yeşillik billür pınarı,
Orman, bağla dolu yüce dağları,
Bir bana gerçekten bağlanan yarı
Bir de yeşil - elâ gözü severim.

Çiftçide sevdiğim çok tohum eken.
İnsanda sevdiğim: (Ben Türküm) diyen.
Savaşta arımdan mermiler çeken
Al, yeşil giyinmiş kıızı severim.

İREN KAM der: şiir, destan yazanı,
Anadolu, Pamir, Altay, Kozanı,
Elinde kopuzla gezen ozanı
Ucu yeşil dallı sazı severim.

Düziçi Köy Enstitüsü
Aşk İREN KAM
(Ali Kublay)

HİCRET

Bir Mev olgunluğu var bahçelerde;
Eski bir türküyü fısıldar yağmur.
Yollarına devam eder bulutlar,
Ağaçlar yarinden daima memnun
Sebepsiz açmaz yelkenlerini gemi,
Munis bir yakınlık gösterir sema.
Tanrı misafirine açık durur kapılar
Ve başlar hicreti kırlangıçların.

Ziya Salim TALAY

Halk Edebiyatı

— V E —

KARACAĞLAN

Evimiz Kütüphanesi - yayın komitesi Reisi Ticaret Lisesi Edebiyat öğretmeni Vehbi Evinc'in 22-4-944 gecesi temsil salonumuzda verdiği konferans

Edebiyat; duygunun ve düşüncenin mahsulüdür. Duyan ve düşünen her insan topluluğunun bir edebiyatı vardır. En iptidai kabilelerde bile müşterek duyguların tercemanı, müşterek heyecanların ifadesi şeklinde edebî mahsüllere tesadüf etmek mümkündür. Bir kahramanlık hikâyesi, bir millî destan, bir halk türküsü; benliğini çoşturduğu millet fertleri için en kıymetli birer zevk hazinesidir.

Bir milletin ruhunu besleyen en kuvvetli nur kaynağı, edebiyatıdır. Ulusal gelenek ve estetik cevherlerini kaybederek arsulusal ölçü ve zevklerin renksizliğine kapılan ve bu yüzden öz kültürlerini ve benliklerini, unutan milletler, günün birinde başkalarının kültür esaretinde erimeğe mahkumdurlar.

Bu hakikati çok iyi bildiğimiz içindir ki her işde millî ruhu, millî damgayı görmek istiyoruz. Bugünkü Türk kültürü, garp medeniyeti dünyasında müstakil bir varlık olarak yükselmeğe başlamıştır. Edebiyatımızda, musikimizde, diğer güzel sanatlarda ve teknik alanda kendi orijinalliğimizi, kendi karakterimizi ve ruhumuzu yaşatmak sanatkarlarımız için millî bir vazifedir.

Halk edebiyatı hakkında bir başlangıç yaparken işaret ettiğimiz bu noktalar, kısa da olsa esas gayemizi aydınlatmaya hizmet edecektir.

Umumî edebiyatımızın Türk ruhunu bir bütün olarak yaşatacak öz karakterler veremeyişine sebep, yabancı tesirlerdir.

Türk ülkelerinde yedinci asırdan itibaren başlayan araplık otoritesi, orta Asyanın Türk cevherindeki saf ruhu boğmuş ve öz kaynakların berraklığına, asırlar boyunca, zehrini dökmekten geri kalmamıştır. Millî ülküsünü unutarak, yeni dinin keskin ve şerefli kılıcı halinde Arap hizmetine kendini veren Türklük, bilhassa Selim zamanında başlayan hilafet politikasıyla uzun asırlar, ruh ve kültür bu-

ranları geçirmeğe mahkûm edilmiştir.

Ozamanın aydın zümresini temsil eden medrese ve saray muhitinin Türk milliyetçiliği hakkında ki telakkilerini göstermek için şu misallere dikkatinizi çekmek isterim.

16 ncı asrın yüksek hiciv sanatkarı Nef'i, idam edileceği sırada:

— Bire Türk elini çabuk tut! diye celladı tahkir ederken muhakkak ki, bizim anladığımız manada, bir milliyet aşkı duymuyordu.

" Türk pohpohtan, şehri pehpehten hoşlanır .. atasözündeñ bir sınıf ayrılığının uçurumunu sezemek mümkündür. Görülüyor ki halk, Şehri ve Türk diye ikiye bölünmüştür. Osmanlı zihniyetinde şehirler yüksek tabakayı, Türkler ise, bu zavallı zihniyete göre, aşağı tabakayı teşkil ederdi. Türkçe konuşmak bu düşünceye nazaran bayağı sayılırdı. Sözlerine arabça ve farsça katarak lügatlı ve ıstıflahlı konuşmak ise makbuldü.

Size saray dilinden bir misal vereyim:

" Cenabı rabbi mennan, Sultanülberryn velbahreyn, hadimüharemeynişşerefeyn, zıllallahî fil'ard, halîfeyi zişan efendimiz hâzretlerinin ömrü devlet ve ikbal ve saadeti şâhânelerini müzded buyursun. ..

Bunun manası :

" Tanrı, karaların ve denizlerin hükümdarı Mekke ve Medineye hizmet eden, yer yüzünde Allahın gölgesi şanlı Halifemiz, padişahımız efendimizin ömrünü ve ikbalini kıyamete kadar uzun etsin .. demektir.

Şehri yani yüksek tabaka diline de bir misal verelim. Yolda iki kişi konuşuyorlar:

— Kängi canibe mevlanam?

— Abdi ahkârleri etraf cevanipte bir şemme meskû aramdan sonra bagu basatinde cevelan ve bir nebze geştügüzâr eylemek emelidaiyanemdir.

Manası:

— Nereye canım?

— Şuralarda azıcık dinlendikten sonra, biraz bağçelerde dolaşmak istiyorum, demektir.

Bu devirde türkçe konuşmak ayıp sayıldığı gibi türkçe yazmak da ayıp görülürdü. Herkes kendisinin cahil olmadığını anlatmak ilim ve irfan sahibi olduğunu göstermek için yazılarını lugatler ve anlaşılmaz cümlelerle doldururdu.

Bunlar hakkında misaller vererek başınızı ağrıtmak istemiyorum. 14 ncü ve 15 nci asırlardanberi gerek Arap ve Acem harsının ve gerekse padişaha nüfuz eden (devşirme, köle, kapukulu) gibi muhtelif isimlerle anılan tufeyli sınıfın tesirleriyle Türk birliği arasında açılan manevî uçurum, Osmanlı sarayını, büyük halk kitlesinden ayrı düşünmiye, ayrı duymıya mecbur etmiş ve bu ihmal zamanla büsbütün kangıranlaşmış bir hale girmiştir. İşte bir tarafta böyle ayrı bir ruh, ayrı bir görüş ve zevk ile medrese ve saray edebiyatı dar bir zümrenin varlığına makes olurken diğer tarafta hor görülmüş, kaba sayılmış büyük Türk halkının ruhunu yaşatan, onun ızdıraplarını, arzularını, emellerini, yüksek duyuş ve yaratış kudretini ebediyetin nesline nakşeden halk edebiyatımız ulu bir çınar gibi gelişmesine devam ediyordu.

Bu akşamki konuşmamızda halk edebiyatımızın vecitli ummanına dalarak her kıymette uzun uzadıya durmaktan ziyade, sözlerimizi Karacaoğlan üzerinde toplayacağız. Ancak asırlar boyunca yaşamış olan yüksek değerlerin isimlerini hatırlamak suretile halk edebiyatımıza umumî bir bakış yapmayı da gerekli buluyorum.

İslamiyetten evvelki Türk toplulukları içinde ayrı bir mevki alan ve Tonguzların (Şaman) Altay Türklerinin (Kam) , Yakutların (Oyun) , Kırgızların (Baksı) , Oğuzların (Ozan) diye nam verdikleri Türk şairleri; ilhamlarını tabiatın kahramanlık vakalarından, yaradılış destanlarından sürek avlarından, şöenlerden, matemlerden ve nihayet topluluğun gönlündeki çarpıntıdan alan ve şiirle musikiyi birleştirerek yürekleri çoşturan san' atkârlardı. Şairlik musikişinaslık, rakkaslık, sihirbazlık gibi birçok vasıfları kendilerinde toplayan bu kimselerin halk üzerindeki tesirleri pek büyüktü.

Kaşgarlı Mahmud'un on birinci asırda yazdığı " Divanüllügat Türk., gerek o asırda ve gerek daha önceki asırlarda bütün Türk boylarınca zengin bir halk edebiyatının olduğunu göstermektedir. İşte bu katkısız edebiyat, Türklerin islamlık tesirlerine girmelerinden sonra da tekke ve halk şairleri-

hür ruhlarında işlenmek suretiyle gittikçe gelişerek ebedi bir kıymet haline yükseltilmiştir.

13 ncü asrın sonlarında ve 14 ncü asrın ibtidalarında yaşayan aşık ve dahi Yunus, bu edebiyatın başında en büyük bir varlık olarak görülmektedir.

Mal sahibi, mülk sahibi
Hani bunun ilk sahibi
Mal da yalan mülk de yalan
Var biraz da sen oyalan.

Diyen ve bir kalemde insan ve hayat muammasını çözerek hırs ve tamah ehlini ince bir tariflerle yaralayan Yunus'un haşmeti, kendisinden sonra gelen halk şairleriyle, halk arasından yetişen tarikat ve tekke şairlerinin benliklerine daima ateş ve öz veren bir kaynak olmuştur. Bu asırlarda gönlünü halka açmış üç şair daha görüyoruz.

Bunlardan birincisi, Divan tarzında da yazılan bulunan Aşık Paşa, diğerleri de Saif Emere ve Kaygusuz Abdaldır.

15 nci asırda, Germayan Beyine medhiye söylenen "Ozan" isimli bir saz şairi vardır.

Divan edebiyatının yeni kurulmaya başladığı bu devirde " Şeyhi" nin İran taklidi kaside ve gazellerinden bir şey anlamayan Germeyan Beyi, Ozan'ın söylediği:

Benim devletli sultanım akıbetin hayrolsun
Yediğin bal ile kaymak, yürüdüğün çayrolsun

Mısralarından son derece hoşlandığını izhar etmiştir.

Yine bu asırda yetişen tasavvufî halk şairleri arasında Hacı Bayram Veli ile Esrefoğlu Rumi meşhurdur.

Divan edebiyatının en parlak devri diyebileceğimiz 16 ncı asırda halk arasında bedii heyecanların mihrakı olarak yaşayan Bahşi, Hayalî, Öksüzdede, Köroğlu gibi ladinî saz şairleriyle Tekke ve tarikat ehline coşkunluk veren Pir Sultan Abdal, Hatî Emmî Sinan büyük şahsiyetlerdir.

17 nci ve 18 nci asırlarda yetişmiş saz şairleri arasında Kayıkçı kul Mustafa, Kuloğlu, Aşık Ömer, Aşık Kerem, Gevherî ve Karacaoğlan, Öksüz Hasbi, Kara Hamza, Mağripli oğlu, Geda Muslu çok tanınmış simalardır. Bunlar arasında bilhassa Karacaoğlan, Yunus Emre derecesinde coşkun bir sanatkâr olarak sıvrılmış bulunmaktadır.

19 ncü ve 20 inci asır şairleri arasında ise Bolulu Derdli, Bayburdlu Zihni, Erzurumlu Emrah, Everekli Seyrani, Dadaloğlu, Ruhsati, Sümmani, Celâli, Meslekî, Deli Boran, Kağızmanlı Hıfzı görülmektedir.

Tanzimat devrinde yetişen Bektaşî şairleri arasında — Devamı 20 nci sayfada —

Jean Jacques ROUSSEAU

— Geçen Sayıdan Devam —

HALİS ÖZGÜ

Şu veya bu sebepten dolayı ruhlarında aşağılık duygusu peyda' olan çocukların bundan kurtulmak için cemiyetin nazarında fena sayılan birçok çarelere başvurduklarını, hırsızlık yaptıklarını ve zengin görünmek suretiile başkalarıyle aralarında mevcut olan müvazenesizlikleri gidermek için çaldıkları şeyleri arkadaşlarına dağıtan çocukları görüyoruz. Rousseau kendisi gibi çırak olan ve fakat eskiliği dolayısıyla ue ustasıyle arası iyi olması hesabıyla kendisinden üstün gördüğü arkadaşının sözlerine kapılarak kuşkonmazları çaldığını ve bunları piyasaya götürüp sattığını, aldığı paraları da olduğu gibi arkadaşına götürüp verdiğini yine (İtiraf- lar) da okuyoruz. Bütün bu hareketlerin gayesi çocuğun bir iş yapmağa muktedir olduğunu arkadaşına ispat etmek ve böylelikle gayri şuurunda kök salan aşağılık duygusundan kurtulmaktır.

Aşağılık duygusunun sonuçlarını biliyoruz. Hidet, alınganlık, küskünlük, inatçılık, inziva arzusu, insanlardan nefret ilh... Bütün bunlar ise Rousseau- da mevcut olan şeylerdir.

Rousseau'da erken cinsel gelişme mevcut olduğunu söyledik. Yine Rousseau'nun (İtiraf- lar) ını okuduğumuz zaman onun (Bossey) de rahip (Lambercier) in kız kardeşi bayan Lambercier e tutulduğunu görüyoruz. Rousseau bu zamanlarda ancak onbir yaşında bir çocuktur. Bundan mada Rousseau serseri hayatına başladığı ve sokaklara düştüğü zaman çeşmeden su alan kızlara cinsel organını gösterdiğini itiraf etmektedir.

Tahlili ruhiyatçılara göre cinsel organını teşhi- rinin sebebi bu organın gösterildiği kimseler üze- rinde derin yankılar uyandırmak için gayri şuurda duyulan bir arzudur.

Cinsel bir arzudan dolayı cezalandırılan çocuk- lar o arzuyu cezaya sıkı sıkıya bağlarlar. Zamanla çocuk bunları birbirine karıştırır ve neticede yasadık

karşısında kendiliğinden bu cinsel hazdan vazge- çer. Fakat bu arada çocuk bizzat cinsel arzusunun kaynağı haline gelen cezaya cinsel bir mahiyet ve- rir. İşte (J. J. R.) da bu tip çocuklardandır.

Rousseau'nun itiraflarını okurken onun (Bos- sey) de bayan (Lambercier) ile bir tarak yüzün- den aralarında geçen hâdiseyi ve bayanın kendi- sine verdiği cezayı anlatırken bunu açıkça görüyo- ruz. (Rousseau) burada bayan (Lambercier) in kendisine ceza verirken cinsel bir haz duyduğunu ve aynı cezaya çarpılması için kabahat yapmağa hazır olduğunu söylemiyor mu ?

Diğer taraftan tahlili ruhiyat yine bize doğuşun beşeri mukadderat üzerinde çok büyük rol oynadı- ğını göstermektedir. Tahlili ruhiyatçılardan (Otto Rank) a göre (Le Traumatisme de la naissance Pais Payot 1928) doğuş beşeri hayatın ilk kritik safhasını teşkil eder. Yine (Felix Deutsch) in de- diği gibi doğuş varlıkla onu çevreleyen dünya ara- sında meydana gelen ilk ayrılıştır. İztiraplı bir tan- siyondan meydana gelen ilk teneffüs ilerdeki ruhi buhranların şemasını meydana getirir. Tazyik, tec- rit soğuk ihsasları çok vazih hayaller bırakırlar; biz bunlara bazı rüyalarda raslarız. Bu ilk buhran kar- şısında baş gösteren ruhi gerileme gayri şuurda bir nevi ana rahmine dönüş arzusunun yaratır; bu ise bütün hayat müddetince kendini gösterir; Tah- lili ruhiyatçılar bu arzunun izlerine rasladıklarını sayısız müşahedelere dayanarak idda ediyorlar. Çocuğu doğuşa ait bu buhrana karşı teselli eden şey ana sütünü emmektir. Ancak sütün bol, iyi, muntazam olduğu nisbette ana rahminden ayrılıştan mütevellit duyulan ızdırap azalır. Eğer emzirme işi eksik olursa hayattan kaçış temayülü kökleşir.

Doğuşu takip eden ikinci kritik safha ise diğ- lerin çıkması ile başhyan süttten kesilme devridir. Eğer çocuk bu safhaya kolayca uyabilirse bebeklik hayatının cazibesini çabuk unuttur ve ısırmaktan

ALTIOK

Halkevinde 9-4-944 günü yapılan talebe hitabet müsabakasında dinîyicilerin gönlünde en çok iz bırakan ve takdirle karşılanan yazılardan Ticaret Lisesi 5 nci sınıf talebesinden 330 numaralı Kayahan Altıok'un hitabesini okuyucularımıza sunuyoruz :

Kayahan ALTIOK

Sevgili büyüklerim ve kardeşlerim,

Hepimizin içinde aynı kamin sıcaklığı ile duyulan ALTIOK Türkçülüğün ana izlerini aydınlatan bir rehberdir.

Altıok'un mabedidir diyebileceğimiz şu halkevinin çatısı altında, kutsal bir mana ile dolmuş olan temiz havasını teneffüs eden bizler, onun ne-aşk dolu bir kuvvetin ifadesi olduğunu biliriz.

Altıok öyle bir kelimedir ki: onu bir köylü vandaşımıza sorsak: sabanına dayanır, ufuklara dalar, mübarek bir yüzü tahattur ederek, yuvam onun okları üzerine kurulmuş, sabanım onun okundan yapılmış, tarlam onun öz yurdu, ve alinterim onun parlatacisidir der.

Yuvasında yavrusuna sorsak: ocağının kırmızı alevlerine dalar, kırmızı alevler içinde bir çift parlak yeşil göz görmeye çlişarak, annemle taşıdığı mız mercimlerin yalnız altı tanesidir der.

Altıok her karanlığı mutlak nurlardıran mukad-des rehberimizdir.

Allahla konuşanın tesbihine, ruhunu doldurmuş

mütevellit duyacağı hazla kanaat eder. Güçlük halinde ise çocuk evvelki hayatı arzu eder ve kati olarak tureyli arzularına bağlanıp kalır. Bunun neticesi ise çok önemlidir; çünkü bu halde çocuk büyüyünce her türlü cehitten kaçır. Güçlkle meydana gelen doğuş işe çocuğun bu safhayı muvaffakiyette intibak etmesine imkân veremez.

Bütün bunlardan sonra Rousseau'nun daima hayattan ürkmemesinin ve bir işte tutunamamasının sebebini bir dereceye kadar anlıyoruz. Onun (Emile) de çocuğa ana sütünün verilmesinde o kadar ısrar etmesinin kendî hayatı ile fazla ilgili olması çok muhtemeldir.

HALLI ÖZGÜ

bir imanla üflediği bismillah'ların CUMHURİYETÇİYİZ diyerek başladığımız besmeleden farkı nedir. O, onu manevi bir ahret için sarfediyorsa, bizde hakiki bir cennette yaşamının duasını yapıyoruz. Duasını dilimizden eksik etmediğimiz şeye biz, tapmasını bildiğimiz kadar tapmasını da bilen bir Cumhuriyetçi olarak ebediyete yükseleceğiz.

Ebediyet, Altıok ideali önünde bir kat daha kendi ebediyeti içinde kaybolacaktır.

Bugün hudutlarımızda on sekiz milyon öz Türkün hür nefesile dalgalanan nazlı bayrak, Cumhuriyetçiliğimizi hudut aşırı yerlere kadar duyurmakta şönmez bir azmin ısrarile çırpınıyor. Tarih, böyle Cumhuriyetçi bir millet gördüğünden bize gülen gözlerle bakıyor, güneş böyle Cumhuriyetçi bir yurda her iklimden başka bir şevkle doğuyor.

Hangi volkan bizim Cumhuriyetçiyiz diye kükreddiğimiz zamanki kuvvetle toprağı sarsabilir? Hangi şimşek Cumhuriyetçiyiz dediğimizde gözlerimiz de doğan ışık kadar parlamabilir? Hangi gök gürlemesi onun için çarpın kalbimizin sesi kadar gök leri tırmalar?

Her Türk'ün kalbinde yurt için toplanan kan, MİLLİYETÇİYİZ darbelerini vurarak dağılır.

Her göz, milliyetçilikten ilham alarak nurlanır.

Bir çeşme başından ışıtilen yanık türkû, bir köp rünün parlak demirine konmuş bir bülbül, fabrikaları sarsan buharlar, bendlerden çağlıyan yeşil sular, DEVLETÇİLİĞİMİZİ fısıldar. İssiz ovalarda çınlayan tren sesi, mavi gökde tabiatı yenen bir motorun hırçın sesi, her maden ocağında vurulan bir balyoz devletçiliğimizin keskin kuvvetini perçinler.

Yurt'dan yükselen her ses HALKÇİYİZ diyerek dağılır, her bükük bel Halkçiyiz diyerek doğrulur, her üzgün gönül Halkçiyiz diyerek neşelenir, her baş Halkçiyiz diyerek mağrurlaşır.

Her başta bir inkilâp, her kardeşimizin giyiş

ve söz söyleyişinde heves dolu bir inkilâp, her ka-
lemin işleyişinde, her dudagın kıpırdayışında bir
inkilâp duyar, her fikrin düşünüşünde her şeyde ve
her şeyde bir inkilâbın derin izlerini görür ve ye-
ni yakın özleyişler sezeriz. Yeni doğan her inkilâb
gözünü Türklükte açar. Türkle beraber büyür ve
Türkle beraber yaşar.

Her mabet kapısında LÂİK olduğumuzu hatırlar
ona hürmet etmesini de biliriz. Zaten biz iyi,
güzel şeylere severek hürmet etmesini bilmemiş ol-
saydık bugün bize — onlar Türk'tür — diyerek
hürmet ederler miydi?

Bugün Altıok her Türk'ün kalbine nakışlanmış
bir remz'dir. Bir hatıra madalyondan izler yokola-
bilir, bir vücuttan ruh kaybolabilir, bir tenden renk
uçabilir ve bir gözden bütün fer silinebilir. Fakat
Altıok ölmez bir hatıranın altın yazısıle Türk gönül-
lerinden hiç bir an silinemez. Çünkü: Altıok tek bir
mana değil bütün ideallerin en güzel manalarını
ifade eder.

Şuna bütün bir dünyayı inandırdık ki: Türk
millî savaşından sonra, yaşını Türk'lükle ölçen ta-
rih, Altıok'un her okunu üstünden inmeyecek bir
kalem olarak görecektir.

Bütün bir dünyaya öğrettik ki: Altıok yurdumu-
zun her köşesini aydınlatan bir nur, her pınar ba-
şında cıvıldaayan kuşların nağmesi, sahillerimizi ok-
şayan her dalganın ninnisi, üstümüzdeki güneşin
sönmez ışığıdır. Güneş vücudumuzu ısıtırsa Altı-
ok da ruhumuzun ateşile benliğimizi ısıtır. Eğer baş-
ka bir dünya olsaydı ona da seslenirdik.

Ey yabancı ülkelerden bize gıpta ile bakanlar,

Ulu tanıya yalvarın, yalvarın göklere tırnakla-
rınızı geçirip ona dudak sürebilmek için uzanın,
ve sonra başınızı mutlak bir din,e inanışla eğin,
bastığınız toprağa affettirmek için diz çöküp kapa-
nın Allah Altıok gibi böyle güzel bir ideali si-
ze de ilham etsin.

Fakat ey yabancı,

Yalnız şunu bilki: Altıok'u biz toprağa yüz sü-
rüp, yalvararak aramadık. Bulduğuna inanırsan bile
o, bizimkinin aynı değildir. Biz Altıok'u mazi ol-
muş yürekler sızısını birleştirip örecek kalbimize
derman yaptık. Ve kalbimize bu dermanı verenle-
ri de kalplerimizdeki tahtları için başımıza taç yap-
tık.

Adana Ticaret Lisesi
Sınıf 5 No. 330

Kayahan ATLIÖK

YAĞMUR'dan

— VII —

AYRILIK VAKTİ

Veda artık sevgilim,
Gene sensiz ayrıyorum bu şehirden
Ben olmasam da güzeldir bu park bu mehtap
Yeşil dallar ve evim.
Gene rüya görülebilir geceleri,
Kuşlar gene sefere çıkabilir,
Yağmur yağabilir, kervan geçebilir
Pencerenden dökülebilir gün ışığı,

Ve insan mesut olabilir sevgilim
Bu harikulade gök kubbenin altında
Kalbe hükmederken mevsim.

— VIII —

KALBİM

Kalbim, bu rüyalar panayırında
Bir taze sabah gibi güzelsin.
Belki bir tatlı macerada
Kalbim çocuk gibi güleceksin.

Hasadı beklemekte tarlalar;
Uyusun yıldızlar beşliğimde.
Kalbim soyunsun soyunsun hatıralar
Bir mevsim dönüşü gözlerimde.

Şükrü Enis REGÜ

FISILTILAR

Bu akşam şarkılar yükseldi ayar
Açıldı sahilin ince tülleri.
Bir sihirbaz eli mavi semaya,
Saçtı ateş gibi iri gülleri.

Sanki yarasalar sardı gecedan,
Boşluklara uzun seccadesini.
Örperiyor kalbim duydukça neden,
Altın kubbelerden bir harp sesini.

Gel mevsimin bu en olgun çağında,
Uzat yıldızlara değsin elini.
Gel dinle kudretin bir yaz bağında,
Ruhuma akisler yapan telini

Mustafa Bekir DEMİRKIRAN

Tarsus kablardan güzel bir nümüne

Tarsusta bulunan en güzel çanaklar Iraktan ithal edilmiştir ki, İslâm sanat tarihinde bunlardan daha güzelleri yaratılmamıştır. " Samara kablari " ismi altında muhtelif renkte ve Tang'tan neşet eden kab neveleri ilk olarak Samarada keşfedildikleri için bu ismi almışlardır. Tarsusta bulunan Samara tipinden ilk kap güzel kırmızı kilden yapılmıştır, ve ayrıca altın bir cila ile kaplıdır. Bu kabın şeklinde altın veya gümüş bir modelin ilhamı sezilir, ilk İslâm devrine tesir eden iki cereyanın izleri barizdir: Helenistik sanatı, ve Sasanî devrinde Irak sanatı. Başka bir Samara cilası da vardır; Cila beyazdır. Kab ayrıca yeşil bir altın, sıcak renkli bir altın, ve koyu kahve rengi boya ile süslenmiştir. başka bir kaptaki merkeze münhasır bir rozet mevcuttur. Bu nevi çanaklar Tang tesirlerini gösterir. Çanağın bir parçası 1935, bir parçası da 1936 da bulunmuştur. Çin tesiri altında muhtelif Irak eserleri meydana çıkmakla, yayılmış mintikalarının en uzak bir noktası meydana çıkmış oldu. En çok meydana çıkan eserler Şimalî Suriye ve Suriye hududuna mahsus sert kırmızı topraktan mamul olanlardır. Tezyini şekiller ekseriya doğrudan doğruya kil üzerine boyanır ve bilahare kurşunla surlanır, bazen de beyaz bir zemine raslanır. Bu taktirde şekiller daha iyi tebarüz eder, ve daha büyük bir itina ile resmedilir. Keyfiyetteki bu fark, tarih ve devirde bir ayrı zamanı istilzam etmez. İhtimal daha ucuz ve pahalı mal mevzuubahistir. Bir inkiraz veya bir inkişaf değil.

Abbasi kablarnn bir çok neveleri mahalli olarak imâl edilirdi. Fakat bunlarda biraz daha orijinal nakış ve süslere de rasgelinir. Şekiller kahve veya siyahla resmedilir. Figürler yeşildir zemin sarı. Nebattan başka hendesi süslere raslanır. Birbirine girmiş bağlantılar, muhtelif kısımlar meydana getirir. Hepsinden garip olan, hayvan resimleriyle süslü olan kablardır. Tavşan, Tilki, muhayyel kuşlar ve hayvanlar kafiye halinde tasların içinde yürüyüş halindedir. Kafaları tasın dibinde birleşir. Bu hayvanlar düz yeşil olarak boyanmayıp yeşil beklelidirler.

Bazı kabl geniş ve süsleyici mahiyette küfi yazılarla nakşedilmiştir.

Toprak kandiller Tarsusun Abbasi devrinde imal edildiler. Emevi devrine nazaran tedrici bir inkişaf göstererek Tell'de bir miktar cam keşfedilmiştir, bunun da Abbasi devrine ait olduğu tahmin edilir. Abbasi sanatının bir tezahürü de "Stük,, tekniği ile yapılmış ve Samara sarayının meşhur Stük tekniğine müşabih divar süsleridir. Abbasi devrinde Tarsus bir taşra şehri olmakla beraber halifelik merkezi sanatını (kısmen olsun) aksettirirdi. Stük cam ve toprak kabl ekseriya Bağdat ve Samaranın tesiri altında olmakla beraber bazı eserler ezümle kandiller, daha ziyade Suriye tesirleri gösterir. Kısa ömürlü Tulunî devri sanatlarında iz bırakmamıştır. Mısırdaki Tulunî sanatı, Irak sanatına istinad ediyordu. Tesirlerin başlıcası, beynelmül Abbasi üslubu ve bütün İslâm aleminde tesirleri hissedilen Tang kaplarına aittir. Hıristiyanlığın 10-13 ncü asra kadar süren " Ara hâkimiyeti ,, Tarsus telinde pek az eser bırakmıştır. Ayrıca dört Bizans kab parçası bulunmuştur. Bunlar Yunan ana topraklarından idhal edilmiş olmaları, 13 ncü asırdan 15 şinciye kadar üç nevi esere raslanır. 1- Suriyenin geniş süslü ve ekseriya hendesi ve bazen de hayvan veya nebatla süslü olan Memlük kablari 2— Mısırdaki imal edilip ihraç edilen Memlük kablari. 3— Anadolunun garp sahilinde Miletüs'ten İstanbula kadar keşfedilen, Miletüs kabı isimli cins ki ekseriya kırmızı kildendir. Sırrı kalın ve beyazdır. Nakışlar koyu lacivert ve " pourpre ,, (Bizans kırmızısıdır.) Tarsustaki hafriyat neticesinde Emevi kablarnn ve 8 ncü asra ait kablarn yeni tipleri keşfedilmiştir. Bunlar hem tarihi bakımdan, hem de bizzati mühimdirler. Abbasi devrine gelince "Samara kablari,, ve Tang üslubunun tesirleri hakkındaki bilgimizi artırmıştır. Tarsusun ve şimalî Suriyenin yerli eserleri zerafetten yana kusurlu olmakla beraber saffetli bir muhayyele sayesinde o devrede mütat olmayan kıymetler taşır.

13 ncü ile 15 nci asır arasında bulunan eserler, İslâm ananesinin yabancı istilâlara rağmen inkişafını gösterir..

NOT : Bu yazıda tarif edilen çanak ve parçaları Adana Müzesindedir.
(Yazının son kısmı hülâsa edilmiştir. A. D.)

KÖY NOTLARI

— Geçen Sayıdan Devam —

Y. DOĞUDANDOĞAN

Tırmandığımız yokuşu bitirip bir belden aşınca önümüze daha yüksek bir dağ çıktı. Bu dağın dik yamaçlarında yırtıcı kuşların yuvalarını andıran bir kaç kulübe gördüm. Bunlar bana derhal bir köyle karşılaşacağımız hissini verdi. Kiracıya:

— Yolumuza hiç köy çıkmıyacak mı? dedim.

Akkayalı Ömer, bu yamaçlara asılı kulübeleri göstererek:

— İşte bu evler, "Yeniköy"ün evleri dedi. Ve izah etmeye başladı:

— Buralardaki köyler hep dağıniktur. Çünkü herkesin malı — mal sürüdür — vardır. Onun için her evin davar güdecek yeri olur. Bu köy yeni kuruldu. Bir saat ilerde buraların en büyük köyü "Akkaya" var. Orasını benim köyüm olduğunu söylemiştim.

Bu tip tip köylerin en büyüğünü görmek merakıyla, yolun erken bitmesini istiyordum. Çukurlara birikmiş karlar, yolculuğumuza yeni bir çeşni vermeye başladı. Paltolarımıza biraz daha bürünerek, kabağumuza sokularak yolumuza devam ettik.

Heran artan soğuğu akşam rüzgârları kuvvetlendiriyor; tabiatın sihirli bıçağıyla kesilmiş bir dağ la, başında bulutların konakladığı yüksek bir tepenin arasındaki belde ilerlemekteyiz.. Solumuzdan, yamaçtaki iki kulübeden on on beş kişilik bir kadın kalabalığı çıktı. Kırmızı, yeşil ve sarı yeldirmeler kiracıya bir düğün ihlas etmiş olacak ki; alâ-kadar olduğumuzu görererek:

— Her halde bir düğün, dedi.

Çalgısız, gürültüsüz olan bu kalabalık bir düğünden ziyade bir "yas yeri" içtimaini hatırlatı-

yor. Yolumuza doğru ilerliyen kalabalık, biraz sonra önümüze çıktı. Ömer, bu kalabalığa sokularak arkada kaldı. Donmuş karların üzerinde koşusan çıplak ayaklı çocukların düğün dedikleri bu törenin bir şerbet töreni olduğunu yine kiracımızdan öğrendik.

Yolumuz hafif bir inişten inmeye başladı. Yola dikey inen dere ağzlarındaki donlarda hayvanımızın ayağı kayar korkusuyla dikkat kesiliyoruz. Önümüzde genişliyen ufuklar, ormanlık vadileri karlı tepeleri kucaklamaktadır. Sağımızdaki kesilmiş gibi duran kayanın "Akkaya" olduğunu Kozandan ayrılıştta işittüğümüzden ve her yerden görülebilen büyük bir nirengi olduğundan yabancı gelmiyor.

Önümüze çıkmak üzere bulunan Ömerin köyünü beklemekteyiz. İşte ormanların arasına serpilmiş bir kaç ev; beklediğimiz "Akkaya" köyüne geldiğimizi bildiriyor. Bu günkü yolumuz bu köye kadar uzadığından yorgunluğumuz adeta azalmağa başladı.

Cesim çam kütüklerinden oyulmuş yosunlu tekneleri, çağlayarak dolduran bir dağ çeşmesinin yanındaki hana vardık. Kiracımız, yarım saatlik mesafedeki cam ağaçlarile çevrilmiş evini göstererek bizi davet etti. Onu rahatsız etmemek için handa kalmayı tercih ettik.

Basit bir marangozluk san'atinin ağaç dallarından meydana getirdiği merdiveni tutunarak çıktık. Dört tarafına inceli, kalınlı tahtalardan kerevit yapılmış bir odaya girdik. Borusu damın tam ortayevinden çıkan sobayı hancı acele ile yakıtı. Yanı yarıya çamurla sıvanmış bürulardan dumanlar fişkıraarak odayı doldurmaya çalışıyor.

Akşamın karanlığıyla söguklarda artmaktadır.

Dışardaki çağlayan suların sesinden başka hiçbir ses duyulmuyor. Verdiği sıcaklık kadar da duman çıkaran sobamızın başında yorgunluğumuzu gidermeye başladık. Karşımızdaki ocaklı odada ko nuşan iki üç köylü de dağılıncı kendimizi yorgun luğun verdiği gevşeklikle uykunun kucağına attık.

Sabahleyin güneşle beraber kalktık. Çağlayıp köpüren çeşmenin berraklığı kadar soğuk ve soğukluğu kadar berrak suyu ile mahmurluğumuzu giderdik. Sabahın üşütücü serinliği iliklerimize kadar işlerken yola çıktık. Çam ormanları ile kaplı yamaçları birbirinden ayıran meşeli kayalardan ine çıka ilerliyoruz. Sağımızdaki dağın beline bir kuşak gibi sarılan yolumuzun doğuya döneceği bir noktadan Feke kalesini gördük. Uzaktan da olsa hedefimizden birinin görünüşü yolculuk şevkimizi takviye etti.

Bir müddet sonra kıvrıla, büküle ilerlediğimiz iniş, bizi " Göksu ", vadisine indirdi. Dağları yarararak akan ırmağın hırçın sularını bu dar ve kısa çayırıklar teskin edemiyor. Yıkıcı seller yüzünden bir türlü yerleşemeyerek defalarca yerini değiştiren tahta bir köprüden geçiyoruz. Önümüze yine ay yıldızın dalgalandığı bir bina çıkıyor. Burası da Göksu Karakolu.

Yine aynı vadiler, yine aynı yamaçlar.. Nihayet bir ırmak, bir çayırık, bir han daha, Göksuya karışan bir kol " Belenköy ırmağı ", ve tahta bir köprü daha. Burası üç yolun telâkki noktası " Asmaca, ", mevkiidir. (*) Asmaca köprüsünü geçerek ırmağa muvazi olarak akış istikametinde ilerliyoruz.

Tabiatın sinesinde insan elinin açtığı bir yarayı andıran şosanın sağı yüksek duvarlarla derin uçurumlara; solunda oyulmuş kayalara tutunmakta dır. Bazan uçurum tarafında yekpare kayalardan korkuluklar görüyoruz. Mazisi pek yeni olan bu şosanın feci kazalara sahne olduğunun duyduk. Göksuyun sahilini takip ettiğimizden, yolumuzun solundaki kayalıklar kaybolup yamaçların eteğinde ilerlemeğe başlayınca " Feke ", yi gördük.

Feke " 1200 ", metre yükseklikte bir basamağa kurulmuştur. Yüz haneyi geçmeyen bu kaza merkezinde askerlik şubesi, okul ve Halk partisi binasından başka yeni bina yok. Adetâ dağlarda unutulmuşa benziyor. Sokaklarda çağlayan çeşmelerin suları taş yığınları arasında kaybolmaktadır. Doğuda kasabayı eskileştiren bir kale mevcut. Güneş her sabah bu kalenin harap burçları üzerinden

(*) Feke kaza merkezi geçen yaz Asmaca mevkiine inmiştir. Evvelce yalnız bir han bulunan buraya bütün resmi daireler inşa edilmektedir.

AMANOS Eteklertnde

Gezi isteği ile Hatun, Amanosların eteğinde bir belde görücülüğüne heveslendi..

Amanoslar eğildi. Deniz Hatun'un eteklerine kadar yaklaştı ve ayaklarının ucunda ak köpüklü dalgacıklarını bıraktı..

Hatunu tesadüf hoşlandı, sevdalısı bile oldu.

Ve onun hayırlı düşünüşlerinin davetçisi seçildi..

Uygunluklarının fısıldanışları yankılandı, alkışlandılar..

Amanoslar geçidi kesmedi.

Deniz bu kıyı dalgacıklarını öbür kıyı dalgacıklarına yolladı.

Kıydan geçerek uzaklaşan tekerlekler kadar uzandı dalgacıklar..

Günün ışığı ayrılığın karanlığına karıştı ve eridi..

Hk.

Kemal GÜNER

doğar. Bura sakinlerinin yarından çoğu memurdur. Halk topraktan pek az nasiplendiği için fakirdir. Kısır topraklarında en iyi yetişen ürün patates, soğan gibi yumrulu sebzelerle nar, üzüm gibi meyvalardır ki bunlarda ancak yemeye yetişir.

Saimbeyliye giden şosadan ayrılan yorucu yokuş — bir saat sürer — bu kasabanın bahtını kilitlemiştir. Havasının ve suyunun iyi olduğu şüphesizdir. Kozan ve civarı halkı yazları buralara yaylalara çıkarlar.

Fekenin altmış kilometre batısında bulunan Mansurlu nahiyesine gitmek üzere yola çıkıyoruz. Bu yolculukta ilk karşılaştığımız köy " Belenköy " dür. Bu köy Fekeden daha derli toplu ve bu havalide gördüğümüz köylerin en toplusu: en güzeli. Onünden geçen bir çay, vadiyi süsleyen köyü bir kat daha güzelleştiriyor.

Bura halkı Feke halkından daha çalışkan ve daha çok toprağa bağlıdır. Burada toprakta Feke den cömertcedir. Çay sahilindeki kumsal topraklı bahçelerinde meyva ve sebzelerin her cinsi iyi yetişmekteymiş. Yamaçları süsleyen bağları — sakinlere — " çökiyi ", vafını verdirecek derecededir.

Köyün tam orta yerindeki tepede manastırı andıran bir kale harabesi mevcut. Bu harabe bu dağlarda başıboş dolaşan ve tabiatla tabiat insanlarına uzun müddet derebeylik yapan Kozanoğlunun konaklarından binymiş. Derebeyinin bir karargahı da burasıymış.

— Devamı Var —

sında Mehmet Ali Hilmi Baba, Mihrabî, Mir'ati, Harabî de büyük şöhretlerdir.

Halk şairlerinin büyük sempatileri ve halk içindeki tesirleri, Ermeniler arasında da bir çok şairler yetişmesine sebep olmuştur. Onlar, bu şairlere "Aşık" yerine "Aşuğ" derlerdi.

19 nci asırda yetişen Ermeni şairlerinden aşık Vartan ve 19 ncu asırda yetişenler arasında da Zeki mahlasını taşıyan Kayserili Serkis Norliyan ile Mahcubî ve Harbî tanınmış simalardır.

Kuvvetini, orijinalitesini medrese ilimlerinden ve tasavvuftan alan şekilci, kaideci divan şairleri hiç bir zaman büyük Türk halkının ruhuna tercüman olamışlardır. Bu edebiyatta cemiyete bakış olmadığı gibi tabiat ve tabiiyet te yok denecek kasönüktür. Ve divân şairi en objektif tasvirlerde bile kendi görüş ve maksadına esir olmaktan kurtulamamıştır. Halbuki halk şairlerinin sesi, her beşeri ve tabii konuda en ilahî nağmelerle çınlamış ve gönülleri ebedî fusununda tutmak kudretini daima muhafaza etmiştir. İşte, gönüllere sıcak bir fusunla dolan nağmelerden bir kacı:

Yine geldi evvel bakar günleri,
Yüce dağlar yol olduğu zamandır;
Yalvaruben hakka niyaz ettiğim,
Bülbül güle kul olduğu zamandır.

Hep ağaçlar uçmak donun giyerler
Aşıklar da bülbüllere uyarlar;
Suda kalmış şimdi taşlar kayarlar
Hep ırmaklar sel olduğu zamandır.

Baharda açılır kırmızı güller,
Şevka gelüp figan eder bülbüller,
Bölük bölük seyre çıkar güzeller'
Aşıkların del-olduğu zamandır.

Yine güller bu yerlerin çığları
Acap mevlam güldürür mü ağları
Yeşil yaprak güller açar dağları
Ulu yollar bel olduğu zamandır.

Kul Mustafa gözden saçır jaleler,
Arar bulmaz bu derdine çareler,
Açılmıştır gonca gonca laleler
Yer yüzünün al olduğu zamandır.

Tabiata karşı duyulan derin lirizmi bu mısralarda dile getiren Kul Mustafa, ne cana yakın bir şairdir.

Dağların erkek ve yanık Türkmen şairi Dadaloğlu'nun gönülünden dökülen şu şiire bakın:

Kalktı göç eyledi Avşar elleri
Ağır ağır giden eller bizimdir.
Arap atlar yakın eyler ırağı
Yüce dağlar aşan yollar bizimdir!

Belimizde kılınıcımız kirmanı
Taşı deler mızrağımız tirmanı
Hakkımızda devlet etmiş fermanı
Ferman padişahın dağlar bizimdir.

Dadaloğlu yarın kavga kurulur
Öter tüfek davulbazlar vurulur
Nice koç yigitler yere serilir
Ölen olur kalan sağlar bizimdir.

Türk halkının ruhu zannedildiğinden çok daha incedir. Ve harici tesirleri en hassas bir ahize gibi derhal bentliğine nakşeder. Dün olduğu gibi bugün de aramızda yaşayan halk şairlerimiz, bu büyük ruhun tellerinden sesler vermektedir. İşte son zelzeleler münasebetiyle halk şairi İhsan Ozanoğlu'nun yazdığı zelzele destanından parçalar:

Derdimiz bir iken bine yetürdün;
Açtın yüreklerde hicran zelzele!
Başımızda nice otlar bitürdün
Vermedin bir nefes aman zelzele.

Erzincan, Kırşehir, Muğla, Dikili;
Sallanırken daha dün kocaili
Kanmadın yıkmaya hep deli deli;
Ettin Mamureyi viran zelzele!

Güzel vatanımı yıktın durmadan;
Yaramıza henüz merhem sarmadan;
Kıydın canımıza aman vermeden;
Oldun görülmedik tufan zelzele!

Can alıcı gibi devrana çıktın;
Nice yavruları öksüz bıraktın;
Ayakta ne varsa hepsini yıktın;
Eyledin hak ile yeksan zelzele!

Erzincandan vurdun Ordu, Sivasa;
Tokat, Samsun, Çorum hep düştü yasa,
Kastamonu, Sinop oldu bir arsa;
Serdin yere nice bin can zelzele!

Çankırı, Zonguldak, Bolu, Amasya;
Biter mi kasaba, köy saya saya?
Hele Kargı ile o güzel Tosya,
Gazabına oldu kurban zelzele!

Temelden sarsılıp yarıldı dağlar;
Harıbezara yüz çevirdi bağlar;
Gören feryat eder eder, işiden ağlar
Dayanır mı buna insan zelzele!

Halk şairlerimize bu suretle kısaca bir bakış yaptıktan sonra gönüllerde taht kuran Çukurova'nın ebedî şairi Karacaoğlu'na geçiyorum.

Halk edebiyatımızın yüksek sanatkâri ve Çukurova muhitinin ünlü şairi Karacaoğlu'nun nerede

ve ne zaman doğduğunu, nerede ve hangi tarihte gözlerini hayata yumduğunu kat'i şekilde bugüne kadar ortaya çıkarılmamıştır. Hakkında yapılan tetkiklerden ona ait bir çok rivayetler olduğunu ve bazı yerlerde halkın, onu, kendi muhitine mal etmek istediğini görmekteyiz.

Bu çeşitli iddialara göre Kozan, Adana, Maraş, Niğde, Ermenak, Karacaoğlan'ın doğduğu yer olarak gösterilmektedir. Bunlardan başka Bağçe kazasının Farsak köyünde doğduğu, bu köyün Sallıoğlu ailesinden bulunduğu söylenmekte ve en kuvvetli bir ihtimal olarak ta Feke kazasının " Göçeci ,, köyünden olduğu ileri sürülmektedir.

Görülüyor ki Karaca oğlan'ın dev varlığı yalnız bir muhite sığamamış ve geniş halk kütlelerinin gönüllerinde karar kalarak ebediyete intikal etmiştir. Şiirlerinde doğduğu yerden bahsetmiş olduğunu kabul etsek bile, onu her yerde kendine mal etmek isteyen halk, bu ismi, muhitine göre değiştirmiş olabilir. Meselâ bazı şiirlerinde rastladığımız

Mamalıda ben bir Rıdvan oğluyum.
Binbogadır benim elim.
Erzurumdur benim elim.

Mısraları bunun güzel misalleridir.

Karacaoğlan'ın doğuş ve vefat tarihlerini şu manzumesinden çıkarmaktayız:

Bin onbeşte beratçıgım yazıldı,
Seksen beşte bel kemigim bozuldu
Bin doksanda mezarımın başında
Döner baykuş öter bülbül?

Bu Türküye nazaran Karaca oğlan'ın 1637 de doğduğu 1707 de öldüğü ve uzun bir ömür yaşadığı anlaşılmaktadır.

Halk arasında dolaşan rivayete göre Karacaoğlan bunu yazdıktan sonra intihar için Tarsus civarında eshabı kehf mağarasına girmiş ve bir daha çıkmamıştır.

Bu söylentiye Han Mahmut isimli şu hikâyede rastlıyoruz; hikâye bir aşk macerasıdır. " Gündöğen isminde bir hakanın Han Mahmut ismindeki oğlu Kandihar Beğinin kızını seviyor. Arkadaşı kanberle beraber oraya gidiyor, fakat kızın babası bundan haberdar olunca Han Mahmut'la arkadaşını Fırat nehrine atlıyor. Vak'a Munbuçta cereyan etmektedir. Bunu gören kız da kendini nehre atıyor. Kandihar beyi maiyetile kızı kurtarmaya koşuyor. Nihayet üçünü de birbirine sarılmış ve boğulmuş olarak çıkarıyorlar. Fakat bunları birbirinden ayırmak kabil olamıyor. Bu sırada beyazlara bürünmüş olarak Karacaoğlan gaipten zuhur ediyor ve: "Ey zalimler, ey aşk düşmanları,, diye başhıyarak şu türküyü okuyor: ,,

Kırklar mağarasından çekildim geldim
Bir dolu mey içtim ummana daldım.
Kadir mevlam ben de sana dayandım
Sökülsün meyyitler birbirlerinden

Bu hikâye, Karacaoğlan'ın tarihî hüviyetinden başka menkabevi bir varlık olduğunu ve halk arasındaki değerinin üstünlüğünü göstermesi bakımından ehemmiyetlidir. Karacaoğlan'ın buna benzer daha birçok menkabeleri halk arasında yaşamaktadır.

Saz şairlerimizden bazıları divan edebiyatı tesiri altında kaldıkları halde Karacaoğlan; ruhu, benliği bozulmadan daima Türk kalmış ve halk zevkini duymuş ve duyurmuş kudretli bir şairdir. manzumeleri arasında aruz vezniyle yazılmış parçalara rastlanmaz. Ekser şiirlerini (6+5=11) veya (4+4=8) hece vezniyle yazmıştır. Şiirleri arasında lüzumsuz arapça ve acemce kelimelere yer vermemiş ancak çok mecbur kaldığı zaman bu yabancı kelimeleri Türkçenin ahengine uydurarak kullanmayı bilmiştir.

Bu kudretli sanatkârın bütün yazılarında samimilik, sadelik ve tabiiyet en üstün vasfı olarak görülmektedir. 17 nci asrın son yarısındanberi büyük şöhretli her tarafa taşan Karacaoğlan'ın kendinden sonra gelen şairler üzerinde derin tesirleri görüldüğü gibi kendisinin de bazı halk şairlerinin bilhassa kul Mustafanın tesiri altında kaldığı muhakkaktır. Kul Mustafadan biraz evvel okuduğumuz " Bahar ,, koşmasıile Karacaoğlan'ın şu şiiri ruh itibarıyla birbirine denktir. Tabiatın bayramı olan bahar, Karacaoğlan'ın dilinde bakın ne kudretle canlanmıştır:

Çukurova bayramlığın giyerken,
Çıplaklığın üzerinden soyarken
Şubat ayı kış ayını koğarken
Cennet dense sana yakışır dağlar

Agacınız yapraklarla donanır
Taşlarımız bir birliğe inanır,
Hep çiçekler bagrımızda gönendir
Pınarımız çağlar akışır dağlar!

Rüzgâr eser dallarınız atışır
Kuşlarımız birbiriyle ötüştür
Ören yerler bu bayramdan pek üşür
Sütbül niçin yaslı bakışır dağlar!

Karacaoğlan size bakar sevinir,
Sevinirken kalbi yanar gövünür
Kimildar hep dertlerin devisair
Yaş ile sevincim yakışır dağlar!

Tabiatın kuvvetli aşkı, dağların, ovaların, yay-
ların, çiçeklerin, kuşların hayranı olan şair, tama-
miyle maddî bir adamdır ve ancak maddî aşkı
terennüm etmiştir.

Şiirleri arasında neş'eli parçalara rastlanmakla
beraber çok sevdiği bir kimse tarafından ihanet
gördüğü hissini verdiren derin bir lirizm de sezil-
mektedir.

Karacaoğlan derki gurbet gezerim
Nerde güzel varsa onu sezerim.

Diyen ve sazı elinde diyar diyar dolaşan bu
yanık şairin Huma, Şam ve hatta Karadeniz vilâ-
yetlerine kadar uzandığını yazılarından anlamakta-
yız.

Nagihan geçerken uğradı yolum
Tizin de bir Arap güzeli gördüm.
Ben su istedim, o sofraya gönderdi
Tizin de bir Arap güzeli gördüm.

Altına attılar Alaca kilim
Ağızda kurudu dudagım dilim
Suna'yı görünce büküldü belim
Tizin de bir Arap güzeli gördüm.

Öger Karacaoğlan yarını öger
Zuluf pare pare gerilani döger
Bin altın vermişler bin daha değer
Tizin de bir Arap güzeli gördüm.

Gezdiği yerlerde rastladığı güzelleri öven ve
gönlünün hicranını dindirmeye çalışan Karacaoğlan:

Bir yayla isterim eli geçmedik,
Lâlesi, sümbülü, gülü geçmedik
Bir güzel isterim eller değmedik
Koldan kola sarılmışı neyleyim.

Diyerek tazelik, bekâret ve temizlik aşkı oldu-
ğunu da göstermektedir.

Bazı Türkmen aşiretleri arasında ondan bahse-
dilirken güzel bir adam olmadığını söylerler. Fazla
esmer ve belki de kavruk ve yanık bir tene malik
bulunan Karacaoğlan, kendisine " Kara ,, diyen
bir güzel karşısında büyük bir coşkunluk duymuş
ve makbul tanıdığı bütün kara renkleri sayarak
şu koşmasıle kendini müdafaa etmiştir.

Bana kara diyen dilber
Gözlerin kara değil mi?
Yüzünü sev diyen gelin
Kaşların kara değil mi?

Güzel ben seni isterim
Seni koynumda beslerim
Yüzünü göster göreyim
Zulfun kara değil mi?

Boyun uzun belin ince
Yanakların olmuş gonca
Salıverirsin kolunca
Meligin kara değil mi?

Utandırın ağar tenin
Güzellikte yok benzerin
En sevgili makbul yerin
Saçların kara değil mi?

Beni kara diye yirme
Mevlâm yaratmış hor görme
Ala göze siyah sürme
Çekilir kara değil mi?

İller de konup güçerler
Lâle sümbülü biçerler
Ağalar, begler içerler
Kahve de kara değil mi?

Evlerinde sular akar
Güzelleri göze bakar
Hublar yanığına sokar
Sümbül de kara değil mi ?

Karacaoğlan der inşallah
Görenler desin maşallah
Karadonludur beytullah
Örtüsü kara değil mi?

Karacaoğlan'ın şiirlerinde aşk hâkim bir unsur-
dur. Onu çok içli bir varlık yapan bu ilâhî ateş,
benliğini ve ruhunu daima harici tesirlere karşı çok
hassas bulundurmıştır. Bu rikkat ve bu incelik
bakın bir menekşe karşısında nasıl kendini gös-
termektedir:

Kadir mevlâm seni öğmüş yaratmış
Çiçekler içinde birdir menekşe
Biterisin güllerin harı içinde
Korkarım yüzüne batar menekşe

Yavru niçin boynun eğri tutarsın
Senin derdin benden beter menekşe
Kadir anlamayanlar alır eline
Onun için eğri biter menekşe

Burada, menekşeyi yâr çehresi gibi nazik ve
lâtif bir yüze benzetmekte ve gül dikenlerinin bat-
masından korkmaktadır.

Bu incelik ve zarafet, her şaire vergi olmayan
bir hususiyettir.

Karacaoğlan'ın teşbih ve tasvirleri de pek kuv-
vetlidir. Bir kaç mısra ile en çana yakın
manzaraları sihirli bir renk ve ahenkle önümüze
seriverir.

Güvercin duruşlu keklik sekişli
Kıl ördek boyunlu, Ceylan bakışlı
Tavus kuşu gibi göksü nakışlı
Şöyle bir güzel ver gönlüm eyleyim.

Bu eşsiz şair hakkında ne söylene azdır. Ken-
disine ayırdığımız bu göçeyi yaşarken, ebediyete
karışan engin ruhunutazimle anarak sözlerime son
veriyorum.

VEHBI EVİNCİ

- 8 nci sayfadan devam -

İhtiyarım la kazandım seni ben ey çana
Nekadar cevrü cefa eyler isen az bana

TÜRKÇESİ:

Ey sevgilim seni ben isteğimle kazandım ne
denli üzüntü versen yine bana az gelir.

* *

Cem'iyeti dil koymadı mestane nigâhına

TÜRKÇESİ:

Baygın bakışların gönüde topluluk bırakma-
dı.

* *

Tebessüm bekliyordum çini cebin gösterdi
ol mahru

TÜRKÇESİ:

Göler yüz bekledim ay yüzlüden, o, kaşını
çattı.

* *

Meh cemalin görmek için ağlarım.

TÜRKÇESİ:

Ay yüzünü görmek için ağlarım.

* *

Buna cidden mesrur oldum.

TÜRKÇESİ:

Buna gerçekten sevindim.

* *

Dü çeşminden boşandı çeşme asa kanlı
gözyaşı

TÜRKÇESİ:

İki gözünden pınar gibi kanlı göz yaşlar
boşandı.

* *

Cah ile cahile rîfât mı gelir aitemde

TÜRKÇESİ:

Urunlu bilgisizler yükselir mi sanki varlıkta.

ÜÇ BUÇUK TEL

Umarımki uçmayan kuşların
Taptaze bir mevilikte çırpacak kanatları;
Umarım ki şu ıslak badem çiçekleriyle
Sen de sevebilirsin yayrum baharı..

İsterim ki uykuların muhteşem lezzetinden
Beraber tadalım dilim dilim
İsterim ki bir şarkılık sevinçle
Yaşanmaz olsun bu dünyada sevgilim.

Muhakkak ki bu kocaman şehirde,
Emekliyen çocukların türküsü var.
Muhakkak ki o seslerde
Tapılmıyan tanrıların üzüntüsü var..

Ve madem ki arıların rüyası,
Bir Haziran sabahı petekleşecek..
Üzülmesin boynu bükük papatyam

Hilmi S. ARTAN

NURDAĞI (*)

—Mustafa Öztürke Sevgi ve Saygı—

Aşkın gökte bulut bulut gülüşü
Dileklerin nurdan şarkı oluşu
Uyku anı hatıranın ölüştü
Fecir renk renk al yanaktan öptüştür.
Nurdağında hülya tatlı bir düştür.

Mavi suda kemend olsam beline
Öbek öbek toprak olsam gülüne
Arzu olsam çiçek olsam yoluna
Mevsim burda al al açar da gider
Kuşlar hasret suyun içer de gider.

Yeşil çamlar kilimimde nakıştı
Bahar yeli burcu burcu kokuştur
Saman yolu gurbet ele çıkıştı.
Demir kazık güler oynar şen şatır
Burda zaman bin baharı yaşatır.

A. Celâl MEHİRLİGİL

M. Bakşı

(*) Gâvür dağlarının diğer bir ismi

Adana Halkevinin

ÇALIŞMALARI

NISAN:

1 — 1—4—944 hoparlörle bir konser verildi.

2 — 8—4—944 D. D. Y. Demirspor kulübünün müsameresi (Bir kayıp arıyor) temsil edildi.

3 — 9—4—944 Lise talebesinin hitabet müsabakası yapıldı.

4— 12—4—944 Erkek Lisesi Müdürü Rasim Bağgöz tarafından (Gençlikte ideal ihtiyacı) mevzu bir konferans verildi.

5 — 14—4—944 Orta Okul talebesinin hitabet müsabakası yapıldı.

6 — 22—4—944 Karacaoğlan gecesi yapıldı. Ticaret Lisesi Edebiyat öğretmeni Vehbi Evinç (Karacaoğlan ve Halk edebiyatı) hakkında bir konferans verdi. Gençler tarafından şiirleri okundu ve Halk türküleri ekibinin konseri dinlendi.

7 — 23—4—944 Ressam Latif Arış ve eşinin afiş ve tezyinat sergisi evimiz salonunda törenle halkımıza açıldı.

8 — 23—4—944 gecesi Çocuk esirgeme kuru-

munun balosu evimiz salonunda verildi.

9 — 26—4— 944 Vilâyet idare heyeti azasından Bay Vakkas Ferit Savaş tarafından (Gençlikte kendini bilmek) mevzu bir konferans verildi.

Aynı gece bu konferanstan sonra Müzik Şefimiz Hakkı Tarın yetiştirdiği mandolin kursu talebeleri bir konser verdi.

10 — 29—4—944 Gazi ilkokulunun mûsameresi yapıldı.

MAYIS:

1 — 3—5—944 Vakkas Ferit Savaş tarafından (Vatan ve Gençlik) mevzu bir konferans verildi.

2 — 7—5—944 Büyük vatansever Midhat Paşanın ölüm yıl dönümü töreni yapıldı.

3 — 10—5—944 Vakkas Savaş tarafından (Gençlik ve Türk Felsefesi) mevzu bir konferans verildi.

4 — 13—5—944 Evimiz sosyal Yardım kolu çakarına bir gardenparti yapıldı.

5 — 17—5—944 Ziya pısa günü yaşatıldı. Günüz mezarı başında Kız Lisesi öğ. Bn. Cemile Aytaç'ın şairin ruhuna hitabesi dinlenmiş gecede ikinci orta okul Müdür muavini Cengiz Turhan (Ziya Paşanın hayatı ve edebî şahsiyeti) mevzu bir konferans verdi. Umumî Meclis azası Memduh Çelik tarafından da Ziya Paşadan hatıralar dinlendi.

6 — 19—5—944 Gençlik bayramı yaşatıldı ve şehrimizde bulunan Burhan Belge tarafından (Harp ve Sulh meselesi arasında Çukurova mevzu bir konferans verildi.

NEŞRİYAT MÜDÜRÜ	:	KEMAL ÇELİK
YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ	:	VEHBI EVİNÇ
BASILDIĞI YER	:	TÜRK SÖZÜ BASIMEVİ
